

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИ

2013 сыл
Алтынньы
5 күнэ
Сэрэдэ
№ 137-138 (10908)

1935 сыл алтынньы 5
күнүгэр төрүттэммитэ

○ Нам улууһун хаһыата ○

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастын хаһыата»

КҮНДҮ УЧУУТАЛЛАР, ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ҮЛЭ ВЕТЕРАНАРА!

Эһигини улуус дьаһалтатын, тус бэйэм ааптыттан идэлээх бырааһынныккытынан итиитик-истинник эбэрдэлибин! Билинги уустук кэрдийскэ хас биридий үөрэнээччи, ол эбэтэр улууспут инники кэскилэ, олоххо сөптөөх миэстэтин булара, сөбүлүүр идэтин таба тайанара, төрөөбүт түүлбэтэ сайдарыгар патриоттуу тыыннаах буолара эһигиттэн быһаччы тутулуктаах. Үтүө үгэстэри ыһыктыбакка, саҥа олох ирдэбиллэригэр хаалбакка, чопчу дьыаланан дьарыктанар киэн билиилээх, сатабыллаах эдэр ыччат оскуолаттан олоххо эрэллээхтик хардылырыгар эһиги тирэх, күүс-көмө буолуохтааххыт.

Бу судургута суох социальнай соруу чистээхтик толороргутугар улаханник эрэнэн туран хас биридигитигэр чөйгөн доруобуйаны, байылыат олобу, үрдүк таһаарылаах үлэни, идэбитигэр ситиһиилэри баҕарабын.

Александр АТЛАСОВ, «Нам улууһа» МТ баһылыга

КҮНДҮ ҮТҮӨНҮ- КЭРЭНИ САҒААЧЧЫ ПЕДАГОГТАР, ИИТЭЭЧЧИЛЭР!

Бука барыгытын идэлээх күнүгүтүнэн истинник эбэрдэлибит, тус олоххутугар дьолу-соргуну, этэнгэ буолууну, үлэбитигэр ситиһиилэри баҕарабыт. Учуутал, иитээччи хайа баҕарар кэмнэргэ норуокка саамай үрдүктүк сыаналанар, ытыктанар үлэһит буолар. Хас биридийит маннайгы кылаастан саҕалаан үрдүк үөрэх кыһатыгар тийээ олох оскуолатыгар бэлэмнэни кэрдийин ааһабыт. Биһиги норуот итэҕэлин ылан депутат үрдүк аатын сүкпүшпүтүгэр учууталларбыт улахан кылааттара баара көстөн турар суол. Онон, күндү учууталлар, иитээччилэр, эһигиттэн хас биридий үөрэнээччи дойдутугар туһалаах, бэриинилээх буола улаатара быһаччы тутулуктааһын өйдөөн, үлэбит сүрүн ирдэбилинин онгостон, мэлдьи үрдүк таһымна илдээ сылдьың!

СР Государственной
муньаһын (Ил Түмэн)
депутаттара
Алексей ЕРЕМЕЕВ,
Николай РУМЯНЦЕВ,
Петр ЮМШАНОВ,
Алина ВИНУКUROBA

ДОРОГИЕ НАШИ УЧИТЕЛЯ!

С ПРАЗДНИКОМ ВАС!

День учителя – это один из самых знаменательных и ярких праздников. Каждый учитель особо ценится своей трудной, кропотливой работой, благодаря Вам мы стали успешными учениками, людьми, которые могут отличать хорошее и плохое, благодаря Вам мы готовы вступить во взрослую жизнь. Огромное спасибо Вам за это!

Учить трудиться, думать смело,
Шагать. Дороги хороши...
Нет в мире радостнее дела,
Чем воспитание души!
Наставникам стихи и песни
Сверканье вдохновенных строк,
Мудрейшей изо всех профессий,
Величье звания: «Педагог!»
Низкий Вам поклон и горячий привет!
Поздравляет Вас -
Президентский наш Совет!

Президентский Совет НУТ

Судаарыстыбаннас күнүгэр

Балажан ыйын 27 күнүгэр өрөспүүбүлүкэбит Судаарыстыбаннаһын күнүн үөрүүлээхтик бэлиэтээһин Дьокуускай куоракка буолан ааста. Бу күн, күнүс 3 чааска, Сахабыт сириин Судаарыстыбаннаһын турууласпыт, олохтообут дьоннортон биридэстэрин – саха чабылхай уола, ре-

колаев, М.К. Аммосов аатынан ХИФУ ректора Е.И. Михайлова уонна да атыттар кыттыныны ылылар, Судаарыстыбаннаспытын төрүттэспит убайбыт пааматынныгар сүгүрүйэн сибэки уурдулар уонна бар дьонно, ыччаттарга туһаайан кэс тылы эттилэр.

Биһиги улууспуттан ветераннар сэбиэттэрин председатели Н.Н. Баишев, үлэ ветераннара Н.Н. Петров, С.В. Оконешников,

атрыгар бэлиэ, дьонун күннэ анаммыт үөрүүлээх муньах буолла. Саха сириин Судаарыстыбаннаһа тэриллибитин, сайдыытын бөвөргөөһүнүн сырдатар дакылааты СӨ вице-президентэ Д.Е. Глушко онордо. Өрөспүүбүлүкэбит урукку, билинги салайааччылары уонна өрөспүүбүлүкэлэрин үтүө, үрдүк ситиһиилэринэн аатырда, сураһарда сылдьар бастын дьонно эбэрдэ кэс тылы эттилэр. СӨ

УЛУУ УБАЙБЫТ КЭРИЭНЭ, КЭС ТЫЛА УМНУЛЛУБАТ

волюционер, бөдөн судаарыстыбаннай, политической деятель М.К. Аммосов аатынан музейгар туруоруллубут бютугар уонна Хотугу-Илинги федеральной университет таһыгар турар пааматынныгар махталлаах бар дьонун ааттарыттан веноттары, тыыннаах сибэкилэри ууруу церемонията буолла.

Бу тэрээһингэ СӨ Президентэ Е.А. Борисов, СӨ бастагы Президентэ, РФ Судаарыстыбаннай дууматын дьокуутаата М.Е. Ни-

И.И. Иванов, улуустаабы үөрэх управлениетин начальнигин солбуйааччы Е.В. Никитина, отделын салайааччы С.И. Петрова, Хатырык, 2 Хомустаах оскуолаарын директордара П.П. Тимощев, М.Г. Пермякова буолан кытынныбыт. Улуу убайбытыгар, чабылхай киһибиитигэр сүгүрүйүүбүтүн, кэриэстирибитин биллэрэн гвоздика сибэкилэри уурдубут.

Киһээ, 5 чаастан биир дойдулаахпыт Г.Г. Местников салайар Опера уонна балет те-

Президентэ Е.А. Борисов өрөспүүбүлүкэ социальнай-экономическай сайдытыгар бэйэлэрин дьонун кылааттарын киллэрбит дьонно РФ, СӨ наҕараадаларын үөрүүлээх быһыыга-майгыга туттартаата.

Бу бэлиэ күн «Үрдэлтэн үрдэлгэ дьулуһуу суола» диэн 2013 сылга норуоттар икки ардыларыгар ытыллыбыт конкурстарын лауреаттарын уонна дипломаннарын киэн программалаах кэнсиэринэн түмүктөннэ.

И. ИВАНОВ

Кырдыаҕастар декадаларыгар

Нам улууһунаабы пенсионнай фонда управлениета балажан ыйын 25 күнүгэр оскуола үөрэнээччилэригэр Бүтүн Россиятаабы пенсионнай билии күнүн чэрчитинэн көрсүһүүлэри ытта.

Пенсионнай фонда специалистара Н.А. Корякин уонна Ю.С. Аммосова Хамааратта, 1-Хомустаах орто оскуолаларыгар, С.В. Суз-

БАЛАЖАН ЫЙЫН 25 КҮНЭ – БҮТҮН РОССИЯТААБЫ ПЕНСИОННАЙ БИЛИИ КҮНЭ

далова уонна Л.И. Петрова Нам 2 №-дээх орто оскуолатыгар, улуустаабы гимназияба, 9,10,11 кылаас үөрэнээччилэригэр пенсия суолтатын, аабыллар, муньулар нымаларын, пенсияны хайдах үрдэтэри уо.д.а. кэпсэтиллэр. Хас биридий үөрэнээччигэ элбэх хаартыскалаах, уруһуйдаах судургу тылынэн-өһүнэн суруллубут буклет түгэттиллэр. Оҕолор пенсия туһунан билбэттэрин ыйыталастылар, кэпсэтиллэр, бэйэлэрин санааларын үллэһинилэр.

Е.М. БУРЦЕВ,

Намнаабы пенсионнай фонда управлениетин салайааччыта

ЮРИЙ ТРУТНЕВ ПОСЕТИЛ РЕСПУБЛИКУ САХА (ЯКУТИЯ)

Заместитель Председателя Правительства РФ – полномочный представитель Президента РФ в Дальневосточном федеральном округе провел в Якутске совещания, на которых были рассмотрены вопросы проведения аварийно-восстановительных работ по ликвидации последствий весеннего и летнего паводков на территории Якутии и определения приоритетных инвестиционных проектов в Республике.

Весенне-летний период в Якутии пострадало от паводков 6370 жителей, частично разрушено или повреждено 1504 жилых дома, подверглись разрушению различного характера 425 объекта, в том числе – автомобильные дороги, дамбы, мосты, объекты жилищно-коммунального хозяйства, энергетики, социального назначения и др.

Всего на восстановление объектов Республики с учетом компенсации затрат и материальной помощи согласно Указу Президента РФ от 31.08.2013 выделено 3484,1 млн рублей. Ю. Трутнев сообщил о необходимости обязательной отчетности по расходованию данных средств.

Вице-премьер обратил особое внимание муниципальных властей на обеспечение достаточного количества запаса материальных ресурсов (топлива, продовольствия) для населения в зимний период: «Последствия паводка никак не должны сказываться на полноте и качестве работ по подготовке жилья, социальных объектов, объектов инфраструктуры к осенне-зимнему периоду», – сообщил Ю. Трутнев.

Ю. Трутнев отметил, что на уровне Республики необходимые меры по ликвидации последствий наводнения предприятия: «Подвляющая часть пострадавших уже получила материальную помощь, деньги на ремонт. Сейчас бюджету Республики нужна помощь, и мы этим займемся».

По итогам совещания вице-премьер напомнил участникам, что к концу 2013 г. планируется завершить подготовку Программы развития Дальнего Востока и отдельно подчеркнул важность продолжения регулярных встреч с главами субъектов и муниципалитетов: «Анализ результатов таких встреч позволит связать региональные проекты развития и получить общий, относящийся ко всей территории Дальнего Востока России».

В рамках поездки вице-премьер также осмотрел спортивные объекты Республики, в том числе плавательный бассейн «Чолбон», Центр спортивной подготовки «Триумф» и провел двусторонние переговоры с Президентом Республики Саха (Якутия) Егором Борисовым.

Участие в мероприятиях приняли Председатель Государственного Собрания Республики Саха (Якутия) Виталий Васыгысов, главный федеральный инспектор по Республике Саха Геннадий Вадухин, члены республиканского Правительства, руководители территориальных органов федеральных ведомств.

ОЛОХТОН ХААЛЫМА!

«Энгиэли» хаһыакка сибээс отделениеларынан, общественнай сурутааччыларынан 2013 сыл иккис анарыгар сурутуу ытыллар.

2013 сыл иккис
анарыгар сурутуу
6 ыйга — 378 солк.,
3 ыйга — 189 солк.,
1 ыйга — 63 солк.
Хаһыат индексэтэ —
54889,

ндэлэбэ иккитэ тахсар.

Улуус нэһиликтэригэр

НЭҢИЛИК КҮНҮГЭР АНАЛЛААХ ТЭРЭЭНИН

Көмүс дуйун сүтэрэн номно кыһыммыт тийэн кэллэ. Сайынны күргүөмнээх, күүстээх үлэлэр түмүктэнэн, оппутун-мастытын хааччынан, сир аһыттан хомуйан, оҕурут аһыттан кэнсиэрбэлээн, хаһаанан, хортуоскабытын хостоон хас биирдии тыа сириг ыала кыһынныга бэлэмнэнэн бастакы угун уурунна.

“Күһүннү киһи күлбүтүнэн” диян үгэскэ кубулуйбут күһүн аайы нэһиликтэринэн бытыллар ас-үөл атыыланар атыы-эргизэн дыаарбаҥкалара буолуталыылар. II Хомустаахха нэһилик күнүгэр аналлаах улахан тэрээһин буолан ааста. Сайынны сыраалаах үлэлэр кэнниллэртэн нэһилик дьоно айылҕа тахсан сыһынан, чугас дьонун кытта алтыһан, ырыада-тойукка кытыһан, саҥа таһааран дуһуйа сыһыанна.

Нэһилик аҕа баһылыга Афанасий Дмитриев эҕэрдэ тылын этэ туран сайынны бириэмэҕэ кыстыкка кириэргэ, төһө оттоммутун, котельнайдар туруктары, быйылгы аһан иһэр сылга ытыллыбыт үлэлэри өссө төгүл тоһоҕолоон бэлиэтээн, тох үлэ барыахтаабын олохтох нэһиликнээхэ иһитиннэрдэ. Кыстыкка кирии үлэтэ хаачыстыбалаахтык бириэмэтигэр бүтүөхтээгин тоһоҕолоото.

Салгыы үөрүүлээх быһыыга-майгыга үлэ-үөрэх ситиһиллэргэ тохтоото. 2 үөрэнээччибит кыһыл көмүс мэтээллэринэн бүтэрэн оскуола историятыгар хаһан да буола илик үрдүк көрдөрүүнү ситиститин, саҥа таас оскуола бастакы выпускниктара бары орто, үрдүк үөрэх кыһаларыгар кирибиттэ-

рин, саҥа үөрэх дылыгар 9 эдэр учуутал үлэти кэлбиттэрин, оскуолабыт агропроизводственной хайысхалаах буолбутун дохсун ытыс тыаһа доҕуһуоллаах эҕэрдэлэтибит.

Саҥа кэлбит учууталларга А.А. Кузьмин биирдии куул хортуоска, сүбүкүлэ ылаалларыгар сертификат, үөрэхкэ кирибит оҕолоох төрөппүттэргэ М.Н. Габышева, Г.Г. Местников, В.Г. Винокуров театрга уонна рестораҥна сылдыалларыгар сертификат туттардылар.

Үлэни-хамнаһы булуу билгини бириэмэҕэ тыа сиригэр уустуктардаах. Кэнники кэмнэ үлэлиэн баҕалаах киһиэхэ үөһэттэн өйбүл, күүс-көмө буоларга араас программалар олоххо кирииллэр көбүлүүр күүс буолбута кэрэхсэбиллээх. Ол сиринэн биһиги II Хомустаахпыт ыччаттара сыал-сорук туруоруна боруобаланан көрөллөрө биһигини үөрдөр. Айан-тутан таһаарар, аһы-үөлү дэлэтэр, туризмы, интернет өнгөтүн тыа сиригэр сайыннарар сыаллаах-соруктаах индивидуальной предприниматель буолар баҕалаах уолаттарбытыгар айымнылаах үлэни баҕарыабын.

Иккис чаһыгар оҕолор, улахан дьон холбоһуктаах концерттара, спортивнай күрэхтэһиилэр, оҕурут аһыгар тэрилтэлэринэн выставка, атыы-эргизэн тэриллинэ. Күрэхтэһиилэргэ оскуола коллектива бастакы, иккис миэстэни дегсад коллектива ылан үөрдүлэр-көттүлэр. Киһээни өттүгэр Кэсикл Байшев концерта, дискотека буолла.

Л.Е. ПЕСТРЯКОВА,
II Хомустаах

VI-с спортивной оонньуулары көрсө

Балаҕан ыйын 12-13 к. Дьоккуускай куорат Чочур Мырааныгар оскуола оҕолорун икки ардыларыгар республикатааҕы “Күһүннү кросс” хамаанданан уонна биирдүүлээн бастыыр иһин күрэхтэһиилэр буолан ааста. Бастакы күнүгэр кросс буолла. Бу күрэхтэһиигэ барыта республика араас улуустарыттан 9 хамаанда кэлэн кытынна, састаап сүрдээх күүстээх, икки куорат хамаандата бааллар: Якутскай, Нерюнгри, Мэнэ-Хаҥалас, Чурапчы, Уус-Алдан, Хаҥалас, Сунтаар, Верхоянскый, Нам. Нам улуһунтан 410 оҕо кириэн кыттыыны ыллылар. Ол курдук Хамаандаттан Попова Анжелика, Местников Айхал, Афанасьев Миша, Жиркова Ксения, Хатын Арыыттан Сивцева Маша, Намтан Игнатьева Ира (УОР). Кросска сүүрүүгэ биһиги хамаандаттан Игнатьева Ира 2 км (УОР) 3 миэстэ, Никонов Айсен 3 км (НСОШ-2) 3 миэстэ, Сивцева Маша 1 км (Х АСОШ) 4 миэстэ, Жиркова Ксения 1 км (ХСОШ) 4 миэстэ буолан, кыайы үрдүк кэрдийигэр табыстылар.

Күрэхтэһии иккис күнүгэр эстафета ытыгылына, 1 км арыттаах 8 этапка буолла. Барыта 5 күүстээх хамаандалар киридилэр, олох истэригэр Нам оҕолорун хамаандата бэйэлэрин күүстэрин холоннулар. Ол курдук Чурапчы, Мэнэ-Хаҥалас, Сунтаар, Дьоккуускай бука бары сүүрүүгэ анаан спорт оскуола иһинэн филиаллаах, анал үөрэхтээх, кылаастаах тренердээх хамаандалар.

Уопсай хамаанданан түмүк манньк буолла: Чурапчы – 1 м.,

ҮЛЭБИТИГЭР СОНУН УЛАРЫЙЫ КИИРДЭР

Мэнэ-Хаҥалас – 2 м., Нам – 3 м. Күрэхтэһии Чочур Мыраанга буолбут буолан дистанцията сүрдээх ыарахан 600 м – өрө тахсы, 600 м – таҥнары түһүү. Нам хамаандатын тренердэр С.С. Егоров, С.В. Кисанаева илдэ сырыттылар.

Күрэхтэһээччилэр Намнаағы гимназия физкультура учууталыгар И.А. Сивцева, барар-кэлэр транспорһунан хааччыбыт Хамаандата орто оскуолатын директорыгар А.М. Дьяконова бэйэлэрин махталларын тиэрдэллэр.

Балаҕан ыйын 19-21 к. диэри Хаборовскай куоракка Дальнай Восток федеральной уокуругар 98, 99, 2000 с.т. оҕолорго көңүл тустууга бастыыр, Россияга тахсар иһин быраабылалаах күрэхтэһии буолан ааста.

Бу улахан күрэхтэһиигэ Намтан 32 киилэҕэ Колотова Зоя (Граф Бизергэ) бастакы миэстэҕэ тахсан Россияга кыттар бырааптанна, 38 киилэҕэ Кузьмин Костя (НСОШ-1) 3 миэстэни ылла.

Кыргыттарга тренер В.С. Кыпрын үлэтин түмүгэ таһаарылаах буолан иһэр, кыргыттар көрдөрүүлэрэ тупсан иһэр. Оҕо спортивнай оскуолатыттан К.С. Павлов сырытта.

Кэлэр 2014 сылга 6-с спортивнай оонньууга көңүл тустуу кириэринэн сибээстээн бу көрүнгө улахан болҕомтону ууруохха, элбэхтик выездтарга, күрэхтэһиилэргэ сылдыахха наада, УТС-ры үрдүк тэрээһингэ ытыахха.

Балаҕан ыйын 21 к. Хамаандата

стадионулар чэпчэки атлетикага “Энсиэли хочотун” бириһигэр кросс буолан ааста. Күрэхтэһии балаһыанһыта эрдэттэн нэһиликтэринэн түгэтиллибитэ. Күрэхтэһээччилэр 2000-1963 с.т. – барыта саһынан 13 бөлөххө арахан күрэхтэстилэр. Күрэх биир уратыта – оскуола саастаах оҕолор комплекснайдар, онон улуус нэһиликтэрин оскуола-лара бука бары кыттыахтаахтар этэ, ону баара эрэ 7 оскуола кытынна. Киһи сөбөрө диэн, Таатта, Мэнэ-Хаҥалас, Дьоккуускай курдук сиртэн кэлэн кыттан күрэхтэһиини киэргэттилэр, бары үчүгэй бириистэригэр ыалдыттар тутан бардылар. Күрэх түмүгүнэн 2 №-дээх НСОШ 1 миэстэ, Хамаандата орто оскуола 2 миэстэ, 1 №-дээх НСОШ 3 миэстэ буоллулар.

Күрэхтэһиигэ I Хомустаах, Үөдэй, ХСФЛ, Хатырык курдук улахан оскуолаах нэһиликтэр кыттыбытылар. Улахан дьоммут кыттыылары адыас мөлтөх. Күрэхтэһии түмүгүттэн көстөр, биһиги физкультура учууталларбыт, спортивструктордарбыт миэстэтигэр хайдах үлэни-хамсыы сылдыаллара, кэлэр өттүгэр манньк буолуулары тэһитинэ кэлэр 2014 сылытыгар VI-с спортивной оонньууга үбүтүгэр түмүкпүт мөлтүүрү чуолкай. Манньк буолбатын иһиттэн, тустаах специалит үлэтигэр интэриэстээх буоларын туһугар үлэбит хайысхатыгар тох эрэ уларытыыны киллэр-дэххэ табыллыһы.

И. УВАРОВСКАЯ – Күрүлгэн

ПОВЕСТЬ О НАСТОЯЩЕМ ЧЕЛОВЕКЕ, ИЛИ БОЛЬШАЯ ПЕРЕМЕНА ДЛИНОЮ В ЖИЗНЬ

Есть на свете люди, возле которых и дышится честно, и поётся раздольно, и плачется легко, чувствуется что – то настоящее, непритворное, родное. Девчонкой я была слышана о таком человеке. Имя её из уст моих сверстников произносилось с большим трепетом и глубоким уважением: «Эмма Ива-а-ановна». Однажды мне посчастливилось увидеть их любимого учителя, правда, тогда мои соплеменники пожелали спрятаться от неё, но куда денешься от всевидящего ока? Статная, в светло – голубом костюме, в белоснежной с рюшками блузе, она показала мне вовсе не такой уж грозной. Её славянская внешность, высокая причёска, стройные ножки на каблучках и красивая, большая брошь, напомнили мне образ сельской учительницы из лучших советских фильмов. Сразил её голос, действительно громовой. Откуда тогда я могла знать, что спустя двадцать два года, я буду дышать одним воздухом, сидеть за одной партией и сеять добро, вечно, разумное с этой настоящей учительницей в Намской средней школе №2.

Удивительна судьба нашей героини. Родилась она весной в предвоенный год (2 апреля 1940 г.) в солнечной Армении г. Ленинакан. Сразу после рождения дочери семья военного переезжает на Украину там, в станице Снежине Донецкой области Эмма успешно окончит школу, и снова географический де фактор вмешается в их быт, юная 17 летняя девушка вместе с родителями переедет в суровый снежный край, на чётёртая новая страница в её жизни «Прииск Маршалский. Оймьякон». Большая перемена стала выбором профессиональной деятельности, Эмма поступает на заочное отделение исторического факультета ЯГУ, произошла она и... в личной жизни, Полус холода стал на-

чалом романтических отношений двух любящих сердец, якутский парень Иннокентий и гарная дивчина Эмма сохранили эти чувства до золотых лет. Вскоре супруги переедут на родину мужа в Намский район с. Хамагата, где будут продолжать работать учителями, а с 1968 года они станут жителями районного центра, который станет благодатной почвой для молодой четы – Иннокентий Романович возглавит на долгие годы Намское педагогическое училище, а Эмма Ивановна будет служить верой и правдой в течение 45 лет «любимой восьмилетке».

Несмотря на годы, наш Учитель продолжает заниматься своим любимым делом, её общий педагогический стаж составляет 55 лет – это значимая дата. За вереницу лет, сотни благодарных учеников прошли через её мудрое сердце. Вот выдержки из воспоминаний юбилейной книги «Школьные окна негасимый свет»: «Очень требовательный, строгий, но вместе с тем справедливый педагог», «все полюбили историю именно за личное обаяние и доброту нашей Эммы Ивановны», «не могут забыть и уроки истории, каждый, кто учился у Эммы Ивановны, оставил эти уроки в своей душе ярким пятном, как и всю школьную жизнь». Действительно, Куликовская битва, разгром армии Наполеона под предводительством М.И. Кутузова, мужество советского народа в период оккупации и многие исторические реалии преподносятся нашим учителем с мастерской выразительностью и точностью.

Присутствовать на её уроках – это значит прикоснуться к дыханию времени, доступность

изложения материала и грамотное построение урока помогают ощутить драматичность исторических событий, но больше всего охватывает гордость, что ты учишься или учился у самой Эммы Ивановны. Наш Учитель не равнодушен к равнодушным ученикам, пара зачетов, пара передач после уроков, пара звонков к родителям, душевная беседа наедине и трудный Сидоров любит историю навсегда. Пробудить сознание и совесть ученика – вот педагогическое кредо Эммы Ивановны и за это мы ей благодарны.

Эмма Ивановна опытный наставник, её уроки получили широкое распространение: в сборнике статей «Фестиваль педагогических идей «Открытый урок», г. Москва, «Открытый урок» Всероссийского фестиваля «Первое сентября», «Мастер-

ская учителя 2010» Всероссийского конкурса и многих других. Одним из главных методических приемов мастера является использование межпредметных и междисциплинарных связей, что помогает ученикам сопоставлять, сравнивать и находить причинно – следственные связи, такой метапредметный подход даёт прочные глубокие знания, развивает базовые ключевые компетенции обучающихся. Ученики Эммы Ивановны активные участники и призеры улусных, республиканских, всероссийских конкурсов и олимпиад «Золотое руно» г. Москва, «Тропа мужества» и другие. Как современный педагог, она активно использует информационные мультимедийные технологии, ищет новые подходы в реализации национальной образовательной инициативы «Наша новая школа».

Эмма Ивановна имеет заслуженный авторитет среди коллег и родителей, к её искренним советам прислушиваются от мала до велика. Она сможет сказать правду прямо, без утайки, замечания её будут справедливыми и обоснованными. Большая труженица в школе, она ещё и хлебосольная хозяйка, содержит рогатый скот, домашних животных, мы знаем, кто у ней отелился, какая собака приболела, всё отзывается в ней с душевной болью. Огурчики, помидоры, кабачки перепедают с её щедрого стола не только к близким, но и к коллегам, друзьям. Вот тебе жирный белоснежный творог, парное молоко, а свежий сметанки не хочешь?! Принесет и рассаду в кадках, и цветы...заготовки, и даже самый настоящий украинский борщ в бадье, с сочным мяском, витаминный, бухнет туда щедро сметану, ешь на здо-

ровье! Сы – ы – тный, дымящий!!!
Есть такая загадка про неё «самая доисторическая учительница, прикармливает всех в учительской, особенно своих», то бишь нас, коллег по методическому объединению. Вы скажете, повезло-то, а у нас в школе все такие, и фундамент этот заложили они – наши первые учителя. С ними наши мужчины! «Распрягайте, хлопцы кони!!!», с ними наши красавицы «Несе, Галя, воду», они всегда с нами и в будни и в праздники, наши добрые милые, любимые. Эмма Ивановна любящая мама и жена, четверо её сыновей обзавелись уже своими семьями, внуки и правнуки стали её отрадой. Сердобольная её душа болеет за каждую свою кровиночку, тихие благодатные молитвы порой возносятся в ночной тиши.

Мы от всего сердца поздравляем нашу любимую коллегу, Ветерана труда, учителя высшей категории, Отличника народного просвещения РФ, Почетного ветерана в системе образования РС(Я), Учителя учителей, настоящего дорогого нам человека – Эмму Ивановну с 55-летним педагогическим стажем и благодарим за преданность учительской профессии! Спасибо вам, что мы можем прожить с вами большие перемены не только в учительской, но и в жизни! Будьте всегда такой же молодой и красивой! В вашем лице мы хотим поздравить всех наших ветеранов педагогического труда с профессиональным праздником Днем Учителя! Будьте здоровы, не болейте и на долгие годы озаряйте своим теплом родных и близких!

Сардаана ПАВЛОВА,
учитель истории и
обществознания, МО учителей
якутского языка и истории
МБОУ «НСОШ №2»

ХОЛОБУР БУОЛАР УЧУУТАЛЛАРБЫТ

Иванова У.М.

Учуутал билии-көрүү дойдутун арыар, үтүөбэ, кэрэбэ, сырдыкка, ырааска угуйар, оҕо дууһатыгар, сүрүбэр тийэр ылыгы булар, кини айылдаттан, үрдүк айыылартан бэриллибит дьобурун, аналын арыар, олохо бэйэтин миэстэтин буларыгар көмөлөһөр. Билии-көрүү чыпчаалларын тохтообокко туруулаһан, дьулуһан дабайар буолан, атын идэлэртэн ураты умсугутуулаах. Кини туһунан куруутун үтүө-истиг тыллары этиэххэ, хоһоон-ырыа айыаха баҕарыллар. Оннук төрөппүт итэбэлин үрдүктүк тутар истин сыйыаннаах, дириг билиилээх, оҕо-аймаҕы ис сүрүбүтүн таптыр бийиги И.С. Гаврильев аатынан 1-кы №-дээх Намнааҕы орто оскуолабытыгар аҕыйаа суохтар. Ол курдук бүгүн учуутал күнүн көрсө ситиһиллэрдээх учууталларбытын киэн тутта ааттаан Нам улууһун дьонугар-сэргэтигэр сырдатыхпыттын баҕарыбыт.

Иванова Ульяна Михайловна – нуучча тылын уонна литературатын үөрэтэр үрдүк категориялаах учуутал, Нам улууһун нуучча тылын учууталларын методической холбоһугун салайар, улуус «2012 сыл бастыг учуутала» күрэх кыайылыааҕа, республика «2012 сыл бастыг учуутала» күрэх лауреата, 2013 сыл РФ Президиентин «Россия бастыг учуутала» гранын хаһаайката. Ульяна Михайловна кыһатынан элбэх үөрэнээччигэ олимпиадалар кыайылыаахтара. Ол курдук, 2011 с. Романова Лида 11 кылаас республикаҕа нуучча тылыгар олимпиадаҕа 1 миэстэни ылан, Ульяновскай куоракка Всероссийской олимпиадаҕа ынырыгы тутан, ситиһиллээх-

лэрэ олимпиадаларга, научнай-чинчийэр конференцияларга кыттан, ситиһиллэрэ үгүс. Быйылгы улахан кыайылыаа – черчение олимпиадатыгар Егоров Вася республикаҕа 3-с миэстэлэннэ. Ону тэнгэ техническэй хайысхаҕа үгүс уол оҕо интэриэһин тардан, умсугутан «Авиамоделирование» куруһуогу тэрийэн, таһаарылыахтык үлэлиир. Элбэх сыраны эрэйэн үөрэнээччилэр кыайылыаа үгүс, улууска иннилэрин кимиэхэ да биэрбэттэр,

Иванов М.Е.

республикаҕа 1-2-3 миэстэлэри куруук ылааллар. Аныгы үйэ хардытынан «Робототехника» диэн саҥа үһүяанынан дьарыктарын салбыллар. Максим Егорович бэйэтин үлэтин таһымын үрдэтэн, биер идэлээхтэригэр опыт атастаһан, быйыл «Сердце отдаю детям» диэн республиканскай күрэххэ кыттан 2-с миэстэлээх, учууталлар черчение олимпиадаларыгар

ни дьалбааннаах үйэбэ олус наадалаах уонна суолталаах. Ол курдук киһи уйулҕатын сааһылаан сүбэ-ама биэрэр. Хас биридди үөрэнээччи ис кыаҕын арыарыгар төһүү күүс буолар. Оскуола иһинэн «Эдэр медиатор куруһуогу салайар. Бу куруһуок үһүяулааччылары быйылгы үөрэх дьылыгар республиканскай суолталаах «Школа примания» диэн социальнай-психологическай хайысхалаах күрэххэ кыайылыааҕынан тахсан, Клара Николаевна Москва куоракка стажировкаҕа баран кэллэ.

Сивцева Анна Юрьевна – бастакы категориялаах оскуола туттаах библиотекаря. Кини кыһамнылаах, эппиэтинээстээх үлэтинэн, өр сылларга норуот үөрэҕириитин сырдатар литератураларынан ону тэнгэ методическэй матырыйаалларынан, үөрэнээччигэ дириг билиини биэрэр учебниктарынан библиотекабытын сылтан-сыл тупсарар, кэнгэтэр, сайыннарар. Анна Юрьевна библиотекатын иһинэн оскуола медиатекага үлэлиир. Быйыл үөрэх министриэтибэтин тэрийиитинэн «Лучший урок с использованием ИКТ» республиканскай күрэххэ кыайан барыбытын үөртэ.

НЬУРГУҤУҤ

Бэһис кылааска биология учуутала Азалия Ивановна Петрова “Лоокут уонна Ыуругуһун” диэн Тимофей Сметанин драматын оҕолорго кылааска ааһан биэрбит. Ыуругуһун диэн Саха сиригэр сибэккилэртэн эрэ бастакынан саас тоҕ буору тобулан тахсан дьону үөрдэр-көтүтэр, Саха сирин дьону биер саамай таптыыр сибэккилэрэ буоларын көпсөбүт. Ол иһин суруйааччы бэйэтин герой кыһынын ити нарын буолан баран хорсун сибэкки аатынан ааттаабыт. Маны истэ олонор нарын баҕайы, бэйэтэ да сибэккигэ майгыһынныыр, хатынгар кыраакый кыыс Ая Жиркова ньургуһун туһунан бэрт элбэҕи билиэн наһаа баҕарбыт. Үөрэнэн бүтөн баран дьэтигэр кэлэн эһэлээх эбэтигэр кылааска ньургуһун туһунан тугу истибитин көпсөбүт. Онон Ая эбэтэ Елена Николаевна, эһэтэ Михаил Николаевич Жирковтары кытта саас ыам ыйыгар, ньургуһун тыллыгыта, ньургуһун үүнэр сиригэр тийэн, тыллан эрэрин, сипитин, кэһитин күн аайы кэриэтэ көрөн хаартыскаҕа түһэрэр буолбут уонна дневник тэринэн бу сибэкки уларыһытын сурунан испит. Итинэн Ая ньургуһун туһунан билэ сатыыр үлэтэ икки сыл устата барбыт уонна быйыл кэтээн көрүүтүнэн Дьокуускайга баран, ботанической саадтан Турчанинов ньургуһунун сиэмэтин аҕалан уопут онорон, дьэтигэр олодон кэтэбэтинэн научнай дакылаат онорон, улуустааҕы “Инники харды” научнай конференцияҕа кыттан кыайылыааҕынан тахсан республиканскай “Инники харды” научнай конференцияҕа кыттан 1-кы степеннээх Дипломунан бэлиэтэнэр уонна Ярославль куоракка ытыллар Россия үөрэнээччилэрин “Открытие” диэн 16-с научнай конференцияҕа кыттан дакылаатын ааһан үлэтин көмүскүүрүгэр быраап ылар. Бу улаатан иһэр сэттис кылаас үөрэнээччитигэр улахан ситиһии. Аяны тас көрүүтүнэн көрдөххө сүрдээх симики курдук, оттон сөбүлүүр билэр тематыгар киирдэххэ айаҕа сабыллыбат, хараҕа уоттанар уонна наһаа үчүгэйдик ситиһии кэпсири. Бастаан дакылаатын ааҕарыгар симики саҕалыыр, онтон интэриэһиргийлэрин биллээҕи истээччилэргэ ордук, хос тыла суох, өйдөнүмтүү гына кэпсири эбит. Ярославль куоракка баран П.Г. Демидов аатынан Ярославскай государственной университет дипломуна наһаадалаабыт. Бу улахан ситиһии 2013 сыл муус устар ыйыгар тосхойбута. Ая дакылаатыгар учуутала Азалия Ивановна Петрова көмөлөспүтэ.

Ая научнай үлээн дьарыктанарын олох кыра саһыттан саҕалаабыт, ол курдук үһүс кылааска үөрэнэ сылдьан “Хортуоппуй – биһиги дьэ кэргэн сүрүн аспыт” диэн дакылаатынан оскуолааҕа уонна оройуоннааҕы үөрэнээччилэр конференцияларыгар кыттан улахан сэнээриини ылбыт. Ая научнай үлээн эрэ дьарыктаммат, кини интэриэһэ наһаа элбэх. Кини Нам улууһун Хамаҕаттатааҕы саха-французскай лицейин туйгун үөрэнээччигэ. Оскуола бастыг үнүкүүһүгэ, бары мероприятиеларга актыбынайдык кыттар, сүрдээх элбэх доҕоттордоох, ол гынан баран, саамай чугас доҕотторо эһэлээх эбэтэ. Кинилэр көмөлөрүнэн Ая үүнэр-сайдар. Инники суола аһаҕас, онон инникитин сөптөөх суолу талан киһи сэнээрэр дьонун киһитэ буолан тахсара буолуо диэн эрэнниллэр.

З.А. ТИХОЛОВА,

РФ үтүөлээх учуутала, Нам сэл.

УЧУУТАЛ – ИННИКИНИ ТҮСТЭЭЧЧИ

Учуутал... Учуутал диэн өлбөт-сүппэт үйэлээх, дириг ис хоһоонноох, бочуоттаах тыл. Учуутал дьоло үөрэпит оҕолоро үөрэхтээх, үлэти буоллактарына, билигин дьалбааннаах кэмгэ бэйэлэрин олохторун сөпкө булуннахтарына, киһи быһыытынан дьон-сэргэ махталын ыллактарына диэн мээһэбэ эппэттэр. оскуолаҕа үһүнүк үлэлээн, учуутал үлэтин ымпыгын-чымпыгын билэн, элбэх көлүөнэ ыччаты иитэн-үөрэтэн, талан ылбыт идэлэригэр ис дууһаларыттан бэриниллээх дьоннор ортобутугар элбэхтэр.

Нам улууһун Салбан нэһилиэтин үөрэтин кыһатын киэн туттар учууталларынан буолаллар: Протопопов Иван Григорьевич – Суруксут Уйбаан нэһилиэтин дьонун сырдыкка салайбыт, үөрэххэ угуйбут дьонун киһи, Салбанга бастакы оскуоланы туттарыыга үгүс сыратын биэрбит, элбэх муннахтарга туруорсубут. Кини аата үйэлэр тухары умнулубат, үгүс үтүөнү онорбутун өйдөөн, өлбүтүн кэнэ унуоҕар кэриэстээн “1929 с. “Кыһыл учуутал” диэн суруйуохтара дуо?!”

Салбан орто оскуолатын үөрэнээччилэрэ үлэлээн ааспыт, үлэли сылдьар учууталларбытынан киэн туттабыт. Ол курдук Салбанга үөрэхтээһин сайдытыгар үгүс сыратын уурбут, кырдааҕа учуутал, нэһилиэк салалтатыгар үһүнүк үлэлээбит, улус, нэһилиэк ытык киһитэ Ушницкая Февронья Дмитриевна.

Билигин үөрэнэ сылдьар оскуолабытын туттарбыт Эверстов Василий Васильевич РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна, улуус, нэһилиэк Ытык киһитэ, өр кэмгэ оскуола директорынан үлэлээбитэ.

Дьяконова Гертруда Афанасьевна алын кылаас учууталынан отучча сыл үлэлээбитэ, РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна. Баишева Мария Сем-

новна 37 сыл алын кылаас учууталынан бэринилээхтик үлэлээбитэ, РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна, учууталлар учууталлара.

Протопопов Иван Николаевич 1982 сылтан сүүрбэттэн тахса сыл оскуола директорынан өр сыл таһаарылыахтык үлэлээбитэ. Саха сирин үөрэҕириитин туйгуна.

Сивцева Наталия Николаевна – Сорос фонда лауреата, 1996-2000 с. оскуола экологическай хайысхатын үлэтин сүрүннэспитэ, Саха республикатын үөрэҕириитин туйгуна.

Габышева Екатерина Петровна – 2002-2006 сс. оскуола директора, Салбан орто оскуолатын материальной-техническэй базатын бөбүрөтүүгэ күүскэ үлэлэспит салайааччы, “Гражданскай доблесть” бэлиэ хаһаайката.

Протопопова Евдокия Давыдовна – саха тылын уонна литературатын учуутала, Саха республикатын үөрэҕириитин туйгуна, учууталлар учууталлара, Салбан нэһилиэтин бочуоттаах олохтооҕо.

Дьэ, ити курдук киэн тутта ааттыыр учууталларбыт биһиги нэһилиэккэ элбэхтэр. Билигин оскуолабытын Винокурова Наталия Борисовна салайар. Эдэр эрчимнээх салайааччы, үгүс саҥа былааннардаах.

Республикам, улууһун педагогическай үлэһиттэрин, ветераннарын, убаастабыллаах учууталлары идэлээх бырааһынныккытынан, учуутал күнүнэн, эбэрдэлибин. Баҕарбын инникини түстүүр үлэһитигэр үрдүк ситиһиллэри, кэнчээри ыччаты үөрэтигэр, иитиигэ өссө таһаарылыах үлэни, тус олохтутугар дьолу баҕарабын.

Анна ЛУГИНОВА,
Нам улууһун Салбан орто оскуолатын 10 кылааһын үөрэнээччигэ.

Сивцева А.Ю.

тик кыттан, дипломнаах кэлбитэ. 2013 с. Ядрихинская Надя 11 кылаас нуучча тылын олимпиадаҕа улууска 1 миэстэни ылан, республикаҕа ынырыллан, «10 чулуу үөрэнээччилэр» быыстарыгар киирбитэ.

Иванов Максим Егорович – черчение курдук уустук, ол гынан баран интэриэһинэй үөрэби биэрэр үрдүк категориялаах учуутал. Сыл аайы үөрэнээччи-

республикаҕа 3-с миэстэлээх. Бу үрдүк ситиһиллэри Максим Егорович оҕолорго убаастабыллаах сыйыаннаан, кинилэр билилэрин, дьобурдарын күнтэн күн чочуйан, олоххо бэлэм буолалларыгар кыһамнытын бэлиэтэ буолар.

Иванова Клара Николаевна – бастакы категориялаах педагог-психолог. Кини үлэтэ киһи хараҕар көстүбэт эрэри билин-

Дьыллар уонна дьылдалар

Итинник ааттаан 1971 сыллаахха СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, М.К. Аммосов сиэн балта М.А. Охлопкова билигин бэйэтин аатын сүгэр библиотекага үлэли олорон биһиги үлэбитин, олохпутун сырдатан истинэн хаһыата таһаарбыт.

Оччолорго дьон библиотекатан арахсыбат, киһи бөҕө көрдө, аахтаа дии. Наһаа соһуйдубут, сөхтүбүт. Улахан ситиһиһит суох курдуга. Бэйэ көрүлээһининэн нэһилиэк общественной олоһор кыттарбыт.

Үлэбитинэн ситиһиһит дьон предметнай олимпиадага миэстэлэһи саҕалааһыта уонна үөрэпит оҕолорбут биология хайысхалаах идэлэргэ үөрэнэ барыталаабыттар.

Бэйэбит идэбитин сөпкө талбыппытын, үлэбитин сөбүлүүрүтүн өйдөбүппүт, онон салгы үлэли хааларга быһаа-

аһарбытым. Иккис түһүмэх 1971-81 сс. хабар.

1971 с. ЯРИУУ (билигин ИП-КРО) методика М.Е. Данилова Томской куорат университеттар экологической хайысхалаах курска ыыппыта. Билиим-көрүүм кэнээн, итэр-үөрэтэр үлэм кэскиллээх тосхолун би-гэтик булбутум уонна пенсияга тахсыахпар диэри наар ити хайысханы тутуһан үлэлэбитим миэхэ элбэх үөрүүнү, ситиһини аҕалыта.

Үөрэти, иити хаачыстыбата лаппа тупсубута. Улуус, республика таһымгар ытыллар күрэхтэргэ инники күөнгэ тахсыбыппыт.

Үөрэтэр оҕолорум биология хайысхалаах үөрэхтэргэ холкутук киирэтэлээбиттэрэ. Оччолорго ЕГЭ диэн соҕо, устун эппиэттээн конкурсу ааһаллар. Ити биллэн турар, оҕону бэлэмнииргэ элбэх сыраны эрэйэрэ, эппиэтинэни ирдирэр. Ордук көдүүстээх ньыманан үлэлииргэ кыһалларбыт, методиканы туп-

сатырым. Пресс-киин тэрийэн экология туругун билиһиннэрэн иһэрбит. Нэдиэлэ биер күнүгэр бары предметтэр экологической хайысханы тутуһаллар.

Нэһилиэкпитигэр худфондаттан 3 художнигы таһааран бэйэбэр олордон нагляднай агитация бөҕөтүн онгортубуппун. Общественнай үлэбинэн үгүс улуустарга сылдыбытым да ханна да итинниги көрбөтүбүм.

Тэрилтэлэрбитигэр экологической мундуктары онгортон ис хоһоонун сагардан иһэрбит. Пропандист семинардарыгар кэлэллэригэр ыаллы нэһиликтэр экология тематыгар хаһыат таһааран кэлэллэрин ирдирбит. Оннооҕор, аһан иһэр куорат массынатын дыно сардааны үгүсүтүтүрүн көрөн массына нүөмэрин сурунан сэбиэккэ тыллаабыттаахпыт. Ити түһүмэх үлэтэ - бүппэт кэпсээн.

Үлэбит түмүгүнэн, оччолорго Союзка аатырар үлэлээх Герой Г.Е. Бессонов үлэлиир Тойбохой оскуолатын кэнниттэн иккис

граммата үлэбэр төһүү күүс буолбутугар киһилэргэ сүгүүрүө махтанабын, сибээспитин билигин да быспашпыт, үөрэ-көтө көрсөбүт, хардарыта хайыһабыт.

1992 с. таас оскуолага киирэммит, үлэлиир усулуобуйабыт өссө тупсубута, оскуолага хоммот эрэ этим. «Экологической культура уроктара» дьон программа суруйан министерство методсэбиэтигэр көмүскээн, көнүл ылан экологияны эбэхтээһинэй, расписаниега киирэр предмет быһытынан 1-9 кылаастарга үөрэппипит. Үлэбит бастын уопут быһытынан сыаналанан көрө-истэ кэлэ-эччилэр өссө элбээбиттэрэ, семинардар бөҕө ыгытыллыбыттар.

Бэйэ оҕоһуута көрдөрөн үөрэтэр пособиеларбын бэчээттэтэргэ сүбэлээбиттэрэ. Н.И. Протопопова, поэтесса Умсуура, журналист Любовь Ли хаһыатынан, ТВ-нан пропагандалаабыттар. Ол түмүгэр депутат Г.Г. Местников сүүрэн-көтөн, айылда харыстабылын

үлэһитэ В.М. Федоров, народнай суруйааччы Н.А. Лугинов, Н.И. Протопопова, Е.С. Никитина, улуус баһылыга А.Н. Ядреев. 21.12.97 с.

Дьэ, итинник улахан дьон истин тыллара - сыралаах үлэм үтүө түмүгэ, бэйэтэ улахан наҕараада.

1993 сыллаахха үөрэх министрствота биология кабинетыгар видеокamera бэлэхтээн видеостудия тэриһиппит. Үлэбитин барытын көрдөрөр-иһитиннэрэр кыахтаммыппыт. Мединститут ректора П.Г. Петрова субэтинэн «Экология уонна доруобуйа» теманан передалары онгортубут, республика учуонайдарын кытта сибээһи олохтоон сүбэлэри биэрэбит, практической көмөнү нэһилиэнньэни барытын хабаан онгортубут. Ол түмүгэр олохтоохтор махтанан, ас-үөл программатын олоххо киллэриини бэлэмнээх көрүстүбүт дьон улуус хаһыатыгар суруйан тураллар.

1996 с. Айылда харыстабы-

«ХАТЫРЫККА 10 СЫЛ»

рыммыппыт. Били университетты бүтэрэбитигэр Софрон Семеновиһы 3 сылынан аспирантурага киирээрэ дьон ыыппыт былааннара тохтуур чинчилэммитэ.

Оттон хаһыакка төнүннэххэ, туора дьон киһи олохун, үлэтин кэтээн көрөр, сыана бизэрэ эбиттэр дьон өйдөбүлүн эппиэтинэс улааппыта чуолкай.

Дьэ, онтон ыла элбэх сыл элэс гыннан ааһа оҕуста, Хатырыкка 50-тан тахса сыл олордубут.

2011 сыл биһиги тус олохпугар умнуллубат үтүө түгэнэри бэлэхтээн кэрэтик кэлэн ааста. Олортон ордук чорботон бэлиэтибин, **бастакытынан**, университет (СГУ) бастакы выпускниктара буолан бүтэрбиппит 50 сылын ыраахтан-чугастан мустаммыт ахтан-санаан аастыбыт, эдэр саасытын эргитэн үөрдүбүт-көттүбүт. Бары да олох, үлэ үөрүүтүнэн дьоллонон кэрэ кэпсээн кэһиллээх кэлбиппит.

Иккиһинэн, дьол, таптал уйатынан буолбут Сэргэлээх 2-тэ төһөлөөх элбэх эдэр дьон сүрэхтэрин таптал уотунан уматан, кэскили түстээн, ыал онгортон олох суолугар атаарбыта буолуой? Биһиги эмиэ онтон маппатах дьоллоохпун. Сэргэлээхпит алгыһынан этэнгэ олорон кыһыл көмүс сыбаайа үрдүк үөрүүтүн билибит.

Үсүһүнэн, үлэбэ ананан Хатырык Ытык сиригэр кэлбиппит 50 сыла дойдла. М.К. Аммосов төрөөбүт дойдутун, дьонун-сэргэтин, сирин-уотун, айылбатын сөбүлээн дойду онгостон, күүспүт-кыахпыт тийэринэн үүнэригэр, сайдарыгар бэйэбит сэмэй кылааппытын киллэрдибит, оҕону иитиигэ, үөрэтиигэ олохпугун бүтүннүү ааастыбыт.

Билигин эргитэ санаан көрдөххө, Мария Алексеевна барасан үтүө баҕатынан сайытаран олохпун, үлэбит уоннуу сыллаах түһүмэхтэрэ үтүө түмүктэрдээх буоларын түстээбит, өтө көрбүт курдук.

Бастакы түһүмэҕи ахтан

саран иһэрбит.

Сайын уоппукка кемигэр бэйэм баа өттүбүнэн 2-лии сезонна тийэ ЛТО-ларга иитээччинэн, начальнигынан да үлэлирим. Биллэн турар, наһаа ыарахан уонна эппиэтинэстээх этэ. Ол да буоллар астынарбыт, үөрэбит элбэх. Айылданы таптыырга, кэрэни кэрэхсиргэ, сайынгы айылда чэбдиктирдэр күүһүн толору туһанар тоҕоостоох кэми мүлчү туппакка оҕолорум барахсаттары илдьэ сылдыбыппын күндүтүк саныыбын, ахтабын.

Үгүс түбүктээх үлэм үтүө түмүктээх буолбута. 1979 с. Россияга аан бастаан олохтоммут «Методист-учуутал» дьон бэлиэни биһиги улуспугуттан маңнайгынан ылар чизэскэ тиксипитим. Общественнай ноҕорууска өссө эбиллэн иһэрэ. Улууспар биология учууталларын методической холбоһугун салайааччытынан, ЯРИУУ-га общественной методиканы аанаммытым.

Ити эбээһинэстэри улууска 15 сыл, ЯРИУУ-га 20 сыл үтүө суобастаахтык толорбутум. Бастын учууталлар итиллэн тахсалларыгар кытыгаастаах курдук сананан үөрэбин. Өссө биер улахан ситиһиим, бэһис кылаастан салайыт бастакы ыһуһум 2 оҕо 1979 с. оскуола историятыгар аан бастаан кыһыл көмүс мэтээлинэн бүтэрбиттэрэ. Бу биллэн турар, коллектив бүтүннүүтүн сыралаах үлэтин түмүгэ, үөрүүтэ. Ол ээрэри кылаас салайааччытын оруола улахан. Ити кылаас оҕолоро бүтэрбит сылларыгар үксүлэрэ үрдүк үөрэххэ киирбиттэрэ.

Үһүс түһүмэх (1981-91 сс.) улахан ситиһинэн саҕаланан үөрдүбүтэ. «Айылда кистэлэнэригэр айан» дьон 2 сыллаах республиканскай конкурса кыттан сүрдээх элбэх теоретической да, практической да тиһигин быспакка кэлэ турар соруудахтары толорон үлэ бөҕөтүн ыыппыппыт. Оскуоланы бүтүннүү кытыннара

миэстэ буолан үөрүү өрөгөйүн билиппит, бириэмийэбитин сэдэх техсредство бөҕөтүн ылыппыт. Үөрүүбүтүтүн директорум П.К. Черепанов муударай өйүнэн Чайковскай маҕаһынын үлэһиттэригэр сип-сибиэһэй туустаах тугунуок кэһиллэнэн киирэммит тойбохойдорбутунааҕар элбэҕи ылан тахсыбыппыт.

Салайар методической холбоһугум учууталлара бары да олус үчүгэй көрдөрүүлэммиттэрэ. В.С. Кривошапкина салайар эдэр экологтара Россия чизин көмүскүүр күүстээх хамаанда буолбуттара, ВДНХ медалистара итиллэн тахсыбыттар. В.Г. Кутяркин салайар үөрэнээччилэр производственной биригээдэлэрэ Россияга бастакы миэстэни ылан эмиэ ВДНХ медалистара буолбуттара. ИШКРО семинардарыгар, педагогической ааҕыларга ситиһиллээхтик кытталлара.

Бэйэм оскуолабар республиканскай семинардар ыгытыллыылары саҕалааммыта. Бэйэм икки дакылаатым «Эстетическое воспитание на уроках и внеклассных мероприятиях по биологии», «Природоохранная работа в Хатырыкской ср. школе» СГУ БГФ методика кафедратын фондатыгар киирбиттэрэ.

БГФ студена, биер үөрэнээччим: «Эн үлэбин кэпсээтилэр, ити мин учууталым диэтим», — дьон кэпсээн үөрдөн турардаах. Биер өссө инники выпускник киирии экзаменна: «Хатырыкка үөрэммит буоллааххына, билиин үчүгэйи эрэнэбин» дьон эбии боппурус да биэрбэккэ 5-ни туруорда», — дьон эппитэ хайдах долгуппат буолуой? Төһөлөөх сыраттан итинник билини ситиһиллэрин үлэлээн көрбүт эрэ киһи өйдүөн сөп.

Үһүс түһүмэх бүтүүтүн диэки 1989 с. «Саха АССР оскуолаларын үгүлээх учуутала» бочуоттаах ааты сыралаах үлэбинэн ылыбытым.

1991-2001 сс. — төрдүс түһүмэх, бэйэтэ тупса кинигэ буолар ис хоһоонноох. Национальной концепция программатын олоххо киллэриитүөкөннээх кэмнэрэ. Саҕа тыын, эбии күүс киирэн өрө көтөбүллэн баҕаран, астынан үлэлээбит кэммит.

Айылда үөрэхтээҕэ буоламын, итиллиим да быһытынан өбүгэлэрбит айылданы харыстааһынна сыйһаннаах, үгүстэрин, сиздэрин-туомнарын үлэбэр куруук туһанар, билиһиннэрэр этим. Ол иһин наһаа чугастык ылынан саҕа сүүрэн эргийэр киһинигэр, омуннаан эттэххэ, төбөм оройунан түспүтүм.

Тэрис, Дабыл үлэлэрэ, А.П. Оконешникова «Эркээйи» про-

министр В.Т. Алексеева тылын ылыннан, үп көрдөрөн 2001 с. «Айылда азбукага» дьон кылаас оҕолоругар аналаах кинигэм күн сирин көрбүтэ.

Министерстволар элбэх киһи кытыгылаах презентация онорбуттара. Үтүө тыллар этиллибиттэрэ, өссө нууччалыы, омукуту тексттэн тупсаран таһаарарга сүбэлээбиттэрэ. Спонсордар да көстүөх курдук буолбуттара ээрэри бэйэм саллан ылысбатабым. Ити иннинэ 1996 с. ИПКРО-лар «Айылда абыланар уһуун» дьон үлэм уопутун сырдатан брошюра таһаарыттар.

1993 с. оскуолабыт М.К. Аммосов аатын ылыбыт бастакы ыһуһун бэһис кылаастан салайбытым. Ити бэлиэ түгэни өссө биер кыһыл көмүс медалист киирэгэппитэ. 1994 с. Айылда харыстабылын бастакы съенигэр кытыгыны ылыбытын, тыл эппитим. «Якутия» хаһыат журналиһа К. Федотова интервью ылыбыта, фотожурналист С. Саркисов хаартыскага гүһэрбитэ. Кэлин ити түгэн «На подворье и около» дьон кинигэҕэ киирбитэ. Радионан эмиэ тыл эппитим. Онтон истэн-билэн анаан-минээн эколог-этнограф американка Сьюзи Крейт кэлэ сылдыбыта, үөрэнкөтөн, астынан барбыта.

ЮНЕСКО конференциятын омок сириттэн делегаттара, Новосибирскай учуонайа, биер дойдулаахпыт М.Н. Борисов, Марджори Балзэр о.д.а. хайыһаан истин-иһирэх тыллары суруйан хаалларбыттар. Ону көрө олорон, М.К. Аммосов 100 сааһын бэлиэтиир тэрээһингэ кытыгыны ыла кэлбит республика чулуу дьонноро мин кабинетпар наһаа өр тардыллыбыттар, атын кабинеттары көрөр бириэмэ кэмчи буолбута. Ол да буоллар балачча ситиһили баҕа санааларын суруйан хаалларбыттарын үөрэ, долгуйа аахтым.

«Хатырык орто оскуолатыгар биология кабинетын чухачы народнай учуутал А.К. Романова айымнылаахтык үлэлэтэр. Бу көннөрү кабинет буолбатах, кабинет-айымны. Өр сыллаах үлэ уопута түмүллүбүт. Республикага элбэхтэн биер, баҕар, соҕотох да буолуо, экологияны ыраахаха тийэ этии-санары, үмүрү тардыы. Ыраас олох, чэбдик олох өйө-тыһына бу хостон төлө көтөн тахсан тарданар, тэнийэр. Махтал-баһыба Эйиэхэ, дьиннээх Киһиэхэ, Учууталга Анна Кирсановнага».

Кабинетка сылдьан биһирээтилэр: Нам улуунун бочуоттаах олохтоохторо Г.И. Кривошапкин, В.Е. Колмогоров, М.И. Колмогорова, исторической наука доктор В.Н. Иванов, Н.Х. үгүлээх

лын специалиһа А.Я. Сосина М.К. Аммосов аатынан Хатырык орто оскуола республика экологической итиигэ, үөрэхтээһингэ бастын оскуоаларын аһааныгар киирэн Швейцарияга буолбут международнай конференцияга илдьэ барыт картабытыгар киирбитэ дьон үөрүүлээх сураҕы иһитиннэрбитэ. 1998 с. республика учууталларын атырдыах ыйыһааҕы сүбэ мунньахтарыгар кытыгыны ылан үлэм уопутун кэпсээбитим.

2001 с. экологической итинни, үөрэхтээһини республикага бастакынан саҕаласпыт, көбүлээбит, сыраланан үлэлэбит үлэм көрдөрүүтүнэн саамай күндүтүк саныыр наҕараадабын «СР Айылда харыстабылын туйгуна» бэлиэни ылыбытым. Оттон 30-тан тахса сыллаах лектор быһытынан үлэм түмүгэ «Билии» общество үрдүкү наҕараадатын «Знак признания заслуг» бэлиэни В.Т. Иванов бэйэтинэн тахсан үөрүүлээх быһыыга-майгыга туттарбыта.

Кэргэним С.С. Лугинов үксүгэр салайар үлэҕэ (завуч, директор, с/совет председателэ) сылдыбыт буолан кэспирэ өссө элбэх, онно оҕолорбутун эбэн кэбис. 2003 с. «Нам улуунун бастын дьэ кэргэттэрэ» дьон Бочуот кинигэтигэр киирбиппит элбэҕи этэр дии саныыбын.

Дьэ, ити курдук, биер истиэнэ хаһыата олохпугун бүтүннүү салайыт, ситиһиигэ сирдээбит, кыайыыга кынаттаабыт, киһиэхэ болҕомтолоох, амарах сыйһан үтүө холобура.

Бу суруйуум Мария Алексеевна махталым бэлиэтэ. Кини эрэлин толорон М.К. Аммосов аатын үрдүктүк тутары сыал-сорук онгостон олордубут, үлэлээтибит.

*Түөрэхпитин түстээбит,
Саргыбытын салайыт
Улуу Максим дойдутун —
Хатырыгы — таптыбытым.
Махтал истин тылларын
Салгыбакка этээбит,
Кырдьар сааска тийэммит
Сүһүөхпүтүн бокутан,
Хоолдукпугун хонкутан
Айылыртан көрдөһөн,
Алгыспытын аныыбыт.
Кэлэр кэрэ кэмнэргэ,
Устар уһун сылларга
Үтүө ааксын үрдэтэр
Бычаттарын харыстаа,
Көрөн-истэн арчыла! Дом!*

А.К. РОМАНОВА,
Саха АССР оскуолаларын үтүөлээх учуутала, СР Айылда харыстабылын туйгуна, Нам улуунун бочуоттаах олохтооҕо

Сып-сылаас, сып-сырдык бу дьибэр олон

Эмискэ былыргы кыстыкпын санаатым. Санаабар, оҕо саас кэмнэрин ойуулуу Турабын кыһынгы тиэргэммин одуулуу. Ол турар үрүг туой сыбахтаах балабан, Иннигэр сарайдаах ампаара барыарар. Үлүк хаар быһыһыттан хоройор урааттан Уһун күөх буруота халлаанга унаарар. Түспүт хаар күрдүллэн чигдийбит тиэргэнгэ

Суон сэргэ дьыл баттаан кыратык ингнэйбит.

Күрдүккэ үөрэби кэбийэр бэлиэбит Саһархай өнгүнэн буукуба дьэргэйбит. Курунгах дүлүгү атааха уураннар Икки уол эрбинэн бысталаы тураллар. Эрбэнэр курунгах саппааһа ачаабыт: Ойуурга мас тийэ барарга уолдаспыт. Саадыбай кунаннаах кырдыаас оҕонньор Удурбай хамсаттан табахтаан соппойор. Силис мас сыарбаа тиэлибит балбаабы Кунанчаан барахсан сосуһан ньохчойор. Сыарбалаах атынан кырынан от тийэн Күтүөтүм кыбыыга киллэрэн сүөкээтэ. Кур окко утуйбут кырдыаас Баһырбас Уһуктан иччитин эккалии көрүстэ. Күтүөтүм көлөтүн сэргэбэ аҕалан Дугатын босхолоон, хомуутун уһула, Холуна өһүллэн, сөдүөккэ ылыллан, Үтүө ат сэргэбэ сойута баалынна. Ол ампаар хотугу күн көрбөт өттүгэр, Ып-ыраас, дьэнкир муус чөкөччү сүөкэммит.

Тэйиччи аппаба тон балбаах тиэлибит. Дьаарбаһа сылыга булкаас от тэл-гэммит.

* * *

Булбутун бэйэбэр сүүһүнэн үөрүүлээх.

Халлаамыт тымныйан, хаарбыт да халыһаан

Идэһэ сиир кэммит бу ыган кэлбитэ. Байтаһын ынабы тиэргэнгэ аҕалан Ампаар биир муннугар туруоран кээ-стилэр.

Иһити-хомуоһу таһырдыа таһааран, Бэлэмнээн, муннука чөкөччү уурдулар. Оҕонньор ынабы муннуттан, муһуттан Бобута туһута, хантатан биэрбитэ. Эрчимнээх илиилээх эдэр уол сүгэнэн Байтаһын сүүһүгэр сүр күүскэ саайбыта, Ынаһыт дөйүөрөн, таралыс гыммыта, Эдэр уол сымсатык хабарба быспыта. Тоһуйбут иһиккэ хаан бөҕө халыда, Ынаһыт атаҕа тэбиэлээн лаһыйда. Идэһэ мөхсөрө сотору тохтоото. Тириитэ сүлүллэн, ис эмия оронно. Атаһын быспакка ингириин сыйдылар, «Имиллэн ингири сап буолуоҕа» диэ-тилэр.

Илиискэ угуллан ис дьибэр кирибитэ. Ичигэс миэстэбэ ырытан бардылар. «Быччакхай да сыатын быраҕан кээһимэн», Мунһаамыт уулларан чүмэчи гыны-аһыт.

Хабаһын үрэнгит хатара уураарың, Имиллэн табахта мөһөччүк буолуоҕа. Ириэнэ төбөттөн тылын араарың, Буотарах миинигэр миннигэс эбиллэ», - Настаачык туттарың-хаптарың, хас тылың

Биэрэ кыыс хап-сабар толорон иһэрэ. «Үтүөкэн да дьахтар тахсыаҕа бу кыы-стан», -

Ыраахтан-чугастан дьон бөҕө мустуох-таах.

Эрдэлээн, үлэни үмүрү тутуохха, Дьибэ иһин хомуһан ыраастык тутуохха. Силбиһэ хотонго ынахтар сыталлар, Тотонно астына пууһуругу тынааллар. Таһырдыа ыйданга. Туолбут ый дьэл-тэйэр,

Чараас муус түннүккэ сыдыаһа кил-бэйэр.

Кыбыыга кур окко Баһырбас улуйар, Халлаанга ол үөһэ сулуспут умайар. Көмүлүк сүһүттэн балабан сылыһар, Ороммор, тэллэхтэр нэк суорбан угуйар.

Ийэкэм улабаа өттүгэр сытабын, Сылайан хараһың оргуудук сабабын. Сылайыт дьон бары орону булаллар. Көмүлүк умуллан чох эрэ кытарар. Настаачык ол чоһу күлүнэн суулаата, Инчэбэй дуһанан үөлэни бөлөөтэ, Ол угун холумтан буоругар тирээтэ, Оһоһор махтанан оргуудук сипсийдэ. Балабан иһигэр хараһа халыһар. Уу чуумпу. Ким эрэ сөтөллөн хаһсайар. Эдэр ыл диэкиртэн дыкты тыас иһиллэр, Эр киһи уһуутуур, сотору иһийэр. Кыра уол уһуктан ытаары бурдургуур, Ийэтэ эмтэрэн уос тыаһа чомургуур, Оһоһун утута биһиги хамсатар, Бэйиһкэ ырыата намыһыннык сыйы-ылар.

Эһэбит уһуктан хачыгыр таһынна, Ынчыктыы-аһылы таһырдыа таһыста. Наадатын толорон, тымныһыттан чачайан, Халлааны мөбүттэ оронун, дьэ булла.

* * *

Эрдэһит күтүөтүм уһукта оһуста,

Туох баар күүспүнэн аллараа баттыбын. Эриллэн баалыбыт тириини ийэкэм Талкы муос тиһигэр сыдыамнык кы-быгар.

Дьукаах уол муус түннүк кырыатын кыһыйар,

Атаһын кытары мас эрбии тахсыһар. Убайым үөрэнэ Кытылга ыстаммыт, Эһэбит кыайардыы хаар күрдэ тахсы-быт.

Эдэр уол чуурканы хайыттан аһылыһар, Көтөһөн киллэрэн чанчыкка саһылыһар. Ынахтар ыанһылар, хонук саах таһыста, Бээһэнги балбааһы оҕонньор таспыта. Хотонун түннүгүн киэр ууран, нэлэтэн Эр киһи күкүүргэ ыгыччы от симнэ. Ойбонго уулааннар сүөһүлэр тоннулар, Хотонго түргэнник миэстэни буллулар. Күтүөтүм тыатыттан мас тийэн кил-лэрдэ,

Өрүстэн муос тийэн күлүккэ сүөкээтэ. Ыл бары ыксаллаах үлэни бүтэрэн, Күнүскү аһылык үрдүгэр түстүлэр. Ылдьыгы көрсөөрү саһыныны бөҕөтө. Онноһор сиигирбит муостаттан быыс көттө.

Халһаамыт хааһыны нэлэччи аһылар. Күдэрик үргүйэ муостаҕа халыһар. Ылдьыттар олонго истээри кэллэр. - Кэпсээнгит. Туох сонун, нуомас баар? - дэһэллэр.

Соннорун оронго чөкөччү уураллар, Сардаана үрдүгэр саалларың куурдаллар.

Олонго киһэтэ биһиэхэ кэлбитэ, Ол киһэ балабан сандаара түспүтэ. Оронно аайытын ыалдьыттар тарһанан, Олонго истээри чуумпуран хаалһылар.

БАЛАБАН БАРАХСАН

Кыратык дьагдыайдым. Халһаны аһаммын,

Үргүөрү батыһа иһирдэ кириэбин. Сүрөһим манһыйа эргиччи көрөбүн, Барытын бу баардыы өйдүүрбүн сөҕөбүн. Балабан тойоно — көмүлүк умайар, Хардыаас мастары суостаахтык кууспах-тыыр.

Итиитин, сырдыгын балабан иһигэр Күлүм күн кэриэтэ үөрүүнөн ыспахтыыр. Эргиччи көстөллөр сыһаһа оронно, Кыл сөрүө оронго уһаты тэлгэммит. Эрийэн хомуйбут утуйар таһаһыт Сааһымаат ойуулаах таһаһа сууламмыт. Улабаа көрдөһө быданы саната Эдэр кыыс уйата — хаһаһаһа хараарар. Аһыгы кыыс оҕо оронун үрдүгэр Эркиһгэ — сиэркилэ, долбуурга — ки-нигэ.

Көмүлүк чанчыгар оҕонньор олонор, Чуурканы хайыттан тымтык мас бэлэм-ниир,

Аттыгар сиэнэ уол хаһылык онгостор, Эмээһин этэрбэс улунун улларар. Оһолор остуолга бүк түһэн тураллар, Чүмэчи сырдыгар хаһылык хаһсаллар. Муос түннүк кырыатын маһынан суруйан Оскуола оҕото аһаһын таһаарар. Эмһэ сыһыннаах кыраһаан уол оҕо Туой муоста буоругар ол оонһуу олонор, Талах мас оһуһа, эрийэн туос ынаһа, Бэрбээкэй оонһуура аттыгар сыталлар. Суоруна таһыгар, мас кыстыыр аттыгар, Тэлгээ диэн ырыһаһа мин эбээм утуйар. Дэлэгэй кэпсээнэ, намыһаһа ырыата Бу миһигин сырдыкка, кэрэбэ угуйар. Обургу уол оҕо сиэмэни куурдаары, Хаптаһын тулалаах ылтаһын илиискэ Кутаат да сардаана үрдүгэр уурбута. Сиэмэтэ күннээх түүн сылаһтан куур-бута.

Онтон дьэ сиэмэни кэлигэ куһпута, Соһоһунан лигйиэн тас хаһын араарта, Чабычак түгэбэр сиэмэтин саамылаан Салгыһа саһыһан хаһтары көтүттэ. Көмүлүк кэннигэр суоруна таһыгар Сиэмэни мэлһий уолчааммыт эрийэр, Суоруна сыһырыгы сүр ыардык эр-гийэр,

Чабычак түгэбэр сиэмэтэ мэлһийэр. Алаады, лэһпизскэ миннигэс эрээри Остуолга буор босхо баар буолбат идэ-лээх.

Тиритэн-хорутан, сыралаах үлэнэн

Настаачык астынан дьингээхтик хайһаата.

Биэрэ кыыс аһаһас хайһалтан кыбыһтан, Төһкөччү тутунна, имнэрэ кытарда. Биһиги, оһолор, туһаһа сүүрэммит Үөлүллэр сэмсэ эт ыламмыт кириэбит, Көмүлүк чанчыгар сыһыаран үтэбит, Байтаһын этиттэн амсайан үөрөбит. Идэһэ эпипитин чиэппэрдии бысталаан, Ыраас хаар үрдүгэр бөһүтэ уурдулар. Суор-тураах сиригтэн, ыттан да дьа-аһанан

Харабыл оруолун толорор буоллубут. Баһырбас кэлбитин төттөрү үрдүбүт. Үөһөнэн хара суор аһаһын көрөбүт, Суос биэрэн маһынан далбаатыы көрсөбүт.

Дьон таһсан эттэри ампаарга симтилэр. Идэһэ үөс тардар минниттэн истилэр, Ойоһос, бүдүргэй этиттэн сиэтилэр. Омоллоон олоһо, Дьэргэстэй ыһыаһа, Араһа, бу киһэ биһиэхэ тосхойдо.

* * *

Арыылаах хобордоох таһаһын анһыгар Кып-кыһыл чохтору сыһыһан тарыйан, Эдһийим алаады буһаран тэтэрэр. Ийэкэм торбос кур тириитин имитэр. Настаачык эмээһин обургу чугуунга Байтаһын этиттэн ыргыччы буһарар, Хоргуһун холбуһан иһиккэ сойутар, Тэриэлкэ мунгунан сылааһа эт хоторор. Дьибэ аана аһыһан хааһыны тыһаһаата, От тиһыбит күтүөтүм таһыттан дьэ ки-ирдэ.

Таһаһын тэбэһнэ. Сардаана үрдүгэр Ат көлө тэрилин куурдаары тэлгээтэ. Киһэһэнги аһылык. Остуоллар аайытын Бодунуос үрдүгэр сылыһаар сырылыһар. Тэриэлкэ аайытын Настаачык миин кутар,

Тойонун иннигэр маһылаан эт ууар. Биһиэхэ ый курдук төгүрүк алаады Хобордоох иһигэр арыһа умсаахтыыр. Сандалы остуолу тулаһы олонор, Бүгүңгү үлэни ырытан бардылар. Эдэрдэр, оһолор хайһанан үөрэллэр, Харахтар астынан чаһылык гыналлар. Сарсын ким ханна барара ыйылар, Туох үлэ туолуоһун барылаан ыдаллар. Нальычы аһаһаннар астымыт эр дьонно Ордуудук көмүлүк аттыгар көһөллөр. Удурбай хамсалаах кырдыаас оҕонньор Дуоһуһа таһахтаан бусхатар, сөтөллөр. Сарсын дьэ олонго киһэтэ буолуохтаах,

Хомууту кыбыһан таһырдыа таһыста. Далыттан сыһыһаммыт сээр атын аһала. Сыарбаһа көлүйдэ. Таһаһа, тараата. Таһыттан тиэтэйэн күтүөтүм кирибитэ, Дьэс алтан чаһыһыктан сылаас чэй ис-питэ.

Чугастыы алаһтан мас тийэ барыаһаах, Ол кэлэн өрүстэн муос тийэр баһалаах. Ол кэмгэ Настаачык эмээһин уһуктан, Оһоһу оттоору таһаһын таһыһа. Үөлэстэн саһсайыт дуһаны уһула, Таһаһа уу иһигэр сиигирдэ быраһта. Кураһаһа хардыаһа мастары аһала, Үөттүрэх маһынан чох күлүн булуһа. Аһыйаһа кыһыл чох орпунун тарыйда, Кыһыл чох үрдүгэр чыһпаны тэлгээтэ, Чап-чараас тымтыгы тоһутан сытыарда, Сэрэнэн үрбэхтээн, чох кыымын күдүттэ,

Тымтыктын халыһын тарһата кыбытта, Кураһаһа хардыаһа мастары туруорда. Уот бастаан чыһпаны күлүбүр салаата, Ол онтон тымтыгы таһыгыр тыһаһатта, Уот төлөн күһүрэн, мастарга көспүтэ, Суостаахтык куугунуу үөлэскэ көһпүтэ. Ийэкэм уһуктан таһаһын тарпыта,

Уу кутан чаһыһыһын таһаһыһа уурбута. Сотору үлүгэр чаһыһыһыт оргуйда, Кыһыһыһыт кэриэтэ хаһаһын тыһаһатта. Эдһийим киһэһэнги үүт үрдүн холбуһа, Кыһыһа иһиккэ күрөчхтээн ытһыда. Биһилэх тыһыргыы тыһыһыттан үөрэммин,

Иһилини сыһаммын олоһо түһэбин. Эргэ нэк суорһаммын киэр илгэн ту-раммын,

Чап-чараас таһаһаһа таһырдыа сүүрэбин. Күрдүгү ойуулаат, аһара тымныһыттан Кулаһаһы тыһыһаһан, иһирдэ кири-рэбин.

Уһаһтан хомуоска уу баһан ыламмын, Омурда-омурда ыгыһпар куттаммын, Сирэйим оротун сууммута буолаһын, Соттору ыламмын нүүһаһа соттобун. Остуолга олонор, лэһпизскэ тоһутан, Отонноох күрөчхэһи лобуһан барыһын. Ийэкэм бараһсан ол онтон манһыйан, Оргуудук төһкөһөн төбөһүн сылаһата.

* * *

Күтүөтүм мас тийэ барыта ыраһпыт. Эдһийим хотонго ынаһа ыы таһыһыт. Ийэкэм биһиги илийбит тириини Талкыһа имитэр соруктаах эһиппит. Талкыһы тутаһын күрөһчи көтөһөтө,

Имиллэн сыһнааһыт кулунчук тириитин Талах мас олоһос үрдүгэр тэлгэһэннэр, Олонго ыһыһаһаһа киһини сиэтэһэннэр Олоһос үрдүгэр олондон кээстилэр. Оҕонньор онгостон, олоһонноон олонор, Ытһыһын холботон кулаһаһын саһыһан, Олонго тылаһын суккуһан барыта, Бу дьибэттэн кый ырааһа куйаара турбута. Орто буор дойдубут тулаһыһа көстүүтүн, Түөрт сүрүн туһаһыһы түөрэнниир төһкөһүн,

Үөһэттэн үргүөрү, аллараа аргыһа Сааһылаан, тупсаран ойуулаан барыта. Орто бу дойдуга Үөһэттэн анаммыт Омолой баай дьонун ыһыһаһа ыһыһар, Амыһаһа аһыһыт түбүгэр ылаһар. Ырааһтан-чугаһтан ыалдьыттар мустал-лар.

Хап-халыһа хаһанан хаһылык хаһсаллар, Суон да суон сааһыһан моһсуолаан ба-раллар.

Күүстэһхтэр күрсэллэр, сыһаһамнар сырсаһар,

Кыһыһыттар тиһиктэһ мһһни ылаһар. Уолаттар, кыргыттар илииттэн ысаһар, Оһуоһаһа тэрийэн эргийэ хаамсаһар. Бу үөрүү ортоһа эмискэ үлүгэр Хараһа халыһар, сүр этинг ньиргийэр. Омолой, Амыһаһа бэрдэһик кыыһыһын — Орто бу дойдуга баардарын-суохтарын Адьарай абаһы хонноһор кыһыһыт, Аллараа дойдуга күрэттэн ыстаммыт. Адьархай түрүлүөн үрдүгэр түспүттэр, Бухаһыһа киһини көрдөтө сүүрпүттэр. Бухаһыһа көстүбүт. Ол тиһир куйаһын Баһсы уос күннэри-түүннэри уһаммыт. Уот Кудулу байхалга итигэ буһаран, Хоту муос муораһа быраһан хатаран, «Бухаһыһа, сөп буола. Бэлэм», - диэн эһипиттэр.

Домноонноор үс кутун күһүрдэн биэр-биттэр. — «Саалааһтан самһыма, оһтооһтон оһтума,

Уот хараһа эйигин утары көрбөһүн, Ох тылаһаһа да таба эһпэтин, - дэһэннэр, Өлбөт мэнгэ уу өлүүлээн биэрбиттэр. Баһсы уос куйаһын дьып курдук кэтэр-дэн,

Үнүүтүн, кыһыһын туттаран кээспиттэр, Бухаһыһа киһиэхэ ат бэрдин биэрбиттэр. - Балтыһын ирдэһнгин булан кэл, - ди-эбиттэр.

(Салгыһытын 6 стр. көр)

(Бүтүүтэ. Иннин 5 стр. көр)

Уруу хаан аймагын - Удабан дьахтары
- Убайгын көмүскээр, - диэн сорук эп-
питтэр.

Өлбүт да буолларгын ыар-ыксал кэмигэр,
Дүнгүргүн тоһуа баар буолаар, - диэ-
биттэр.

Чуумпуран, иһийэн олобут истээччи
- Ноо! Оннуок! Дьэ эрэ! — киксэрэн
биэрээччи.

Ол аайы офонньор куолаһа чөлөйөр.
Оноххо хардаҕас эбиллэн күөдүйөр.
Аллараа дойдуга бухатыыр дьэ тийбит,
Абааһы ааттааһын ир суолун ирдээбит.
Уордайан адырай утары көрсүбүт,
Уотунан уһуура үгүүнэн түһүспүт.
Биһиги Боотурбут абааһы ааттааһын
Уот Куодулу Байдалга үөһөнэн элиппит,
Абааһы эдьиний Кыыс Кыскай удабан
Байдалга тиэрпэккэ туруоран кэбиспит.
Адырай — Уот Моҕой уһуура тылынан
Бухатыыр уолбутун эрийэ харбаабыт,
Удабан Айыы кыыс былаайах маһынан
Уһуура уот тылы бысталаан быһаабыт.
Күннэри-түүннэри тоһута сынныһан,
Куйах да алдыаммыт, сэбиргэл бараммыт.
Сутурук ньыллриги сырайы сырбаппыт,
Ыар атах тэбиэлээн тобугу буораппыт.
Күн айыы Боотура адырай ааттааһын
Уолугун, ахтатын бобута харбаабыт,
Орулуу түһээт да, күөрэтэн таһааран,
Үөһэттэн тонг буорга тобулу быраппыт.
Кылаанар кылыһын кылабан таһааран
Кырыктаах санаанан уолугун хайыппыт,
Сүрэх, ыбар, бүтэй бүүр турута тардыл-
лан,

Күөрэччи уунулан Айыыга аһаммыт.
Айыыбыт кыысчанын хаайыттан
босхолоон,

Ааттаах ат көлөҕө мэнгэстэн айаннаан,
Ох курдук уһуурдан Орто буор дойдуга
Ойутан адалан, дьонугар туттарбыт.
Харыта үттэнэн, дьэбиннээх сыабынан
Хаайыыга баалыбыт бухатыыр аймагын
Таарыччы босхолоон, баастарын
үтүөрүтүт,

Бар дьонун иннигэр туруоран үөрдүбүт.
Омолой офонньор, Амылай эмээхсин
Олуһун үөрбүттэр. Эмиэ ас тэрийэн,
Дьоннорун ынгыран, малаһын онгоортор,
Уһун кэм тухары дьоллоохтук олоортор.
Бухатыыр сахабыт кыайытын истэммит
Биһиги, оҕолор, кэмэ суох үөрөбүт.
Онохпут барахсан арааһа, үөрбүтэ,
Уоттаах чох тыһыргыы муостаҕа түспүтэ.
Түүн үөһэ аһыыта олонго бүспүтэ.
Таһырдьа ый быһа харанга түспүтэ.
Чугас ыал дьэтигэр тиэтэйэн барбыта,
Ыраах ыал хаайтаран, хонуктуу хаалбыта.
Ыалдыкка ананан арыылаах алаады,
Ыдыры сылаах эт остуолга тардылар,
Кэпсэтэ-кэпсэтэ наһылык аһылар,
Олонго тылларын, ырыатын хайгыыл-
лар.

Сытабын тэллэхпэр, нэк суорбан ан-
ныгар,

Сылайан оргуудук хараһым сабыллар.
Халлаанга бачымах сулуһу саната
Урааттан онохпут кымынара ыһылар.

Балабан барахсан үгүһү биллэбэ,
Тыл араас дэгэтин иһиллэн кэллэбэ.
Хомолто санааны, ынчыгы киэр анһан,
Олорор дьонугар үгүһү баһаран.
Кырдыҕас ыксыыра, оҕо да ыалдыра.
Оччоҕо, соробор, ойуун да кыыра.
Ойууну ынгыра бобуулаах кэм этэ,
Ол иһин чып кистээн ыалларга кэлэрэ.
«Утуктуур, сипсир сатаммат», -
дэһэннэр

Оҕону-дьахтары сэрэтэр этилэр.
Тахсан да киэрэри эрдэттэн бобоннор,
Чэйи да иһэри туттуунан хонорбут.
Кырдыҕас айгыстан киһэлик кэлбитэ,
Кырдыҕас дьоннордуун үттээх чэй
испитэ.

Дүнгүрүн көмүлүк суоһугар сырайда,
Кыаһааннаах таһаһын дьонундук
тангыһна.

Чүмэчи умулан, түнүктэр сабыллан,
Көмүлүк уотуттан балабан сырдыра.
Онохпут иннигэр ойууммут барыарар,
Суос-суодал күлүгү сарбанньы ыһылар.
Куйаха күрүөхтүү иһиирэн чуһуурдар,
Абааһы-кулутун аттыгар ынгыра.
Дүнгүрэ тингийэр, кыаһаана кылыргы-
ыр...

Санаабар, билигин аттыбар абылыыр.

* * *

Арыыбыт талаҕа, ойуурун хонноҕо
Араас суол көтөрү-сүүрүри хорботор.
Байанай барахсан эдэргэ-эмэнгэ
Баайыттан өлүүлээн үгүстүк үөрдэрэ.
Оскуола кэнниттэн тиргэтин кэрийэн,
Убайым киһэттин хойутаан кэлэрэ,
Хаар манган хабдыһы дьэтигэр адалан,
Ийэлээх аҕатын олуһун үөрдэрэ.
Офонньор ороххо туһаһын иитэрэ,
Сотору-сотору куобаһы сиэтэрэ.
От тийэ таарыччы күтүөтүм хапкаан-
наан,

Солондо, кырынаас тутуурдаах кэлэрэ.
Дьэ, биридэ бу манньык түбэлтэ буол-
буттаах.

Күтүөтүм бараат да төттөрү кэлбитэ,
Тоһотун билбэтим, дьэтигэр кирибэтэ,
Аһаҕас дьэ аанын тонгуйан лигидэ.
Настаачык өмүрдэ, үөттүрэх мастанна:
- Абааһы буолларгын аһа тур, — хол-
дьюхсор,
Айыыттан төрттүтэ буолларгын, дьэбэ
кири.

Үөттүрэх маһынан дьэ аанын сэгэтэр.
Күтүөтүм уот кыһыл саһылы кыбынан
- Байанай бэлэбин биридэ, — диэн ки-
рибитэ.

Эдьинийим айхаллы саһылчаан тумсугар
Сүөгэйтэн соппута, күтүөппэр ууммута.
Байанай бэлэбин дьон үөрэ көрүстэ.
Көмүлүк оноххо хардаҕас эптилэр.
Алаады буһаран, саламат тэптэрэ,
Малаһын тэрийэн, үөрдүлэр-көттүлэр.
Күтүөтүм хасааһын — испири уулаата,
Байанай аатыгар оһоһун аһатта,
Уоттаах чох үрдүгэр алаады уурбута,
Чааскыттан оноххо испири куппута.
Испиртэн уот үөрэн «һуп» гына түспүтэ,
Күөх төлөн үлэгнни үөлэскэ көспүтэ.
Байанай үөрдэ диэн айхаллы түстүлэр,
Онохпут үөрдэ диэн уруйдуу турдулар...

Кытылга кулуупка артыыстар кэлбиттэр,
«Ини-бии» испэктээх көрдөрөр үһүлэр.
Улахан дьон онно бараары таһаллар,
Офонньор эмээхсин биһиэхэ хаалаллар.
Икки ат көлөнөн айанныы турдулар.
Түүн үөһэ аһыыта төттөрү кэллилэр.
- Дьэ, буолар да эбит, сөрү диэн сөҕөллөр,
Хаан уруу бырааттар утары тураллар.
Убайа бассабыык былааһын кыайаары
Улахан баай диэки буолбута кыһытыт.
Сэмэнэп диэн үрүг хамандыы
дээдэнгээн,

Бэстилиэт тутуурдаах хаамар ээ,
киригээн.

Артыыһа ооньуурун олуһун сөҕөллөр,
Туттары-хаптары үтүктэн көрөллөр.
- Чэ, бэйи, түүммүт да ыраатта, - дэһэллэр,
Чэйдэрин иһээт да, оронго охтоллор.
Эриэккэс да дьоннор күлүйдиир этилэр.
Оройун кииниттэн хомусчут кэлэрэ.
Оччоҕо бу дьэбэ күөрэгэй кириэрэ,
Кэбэбит этэрэ, өтөммүт үөтэрэ.
Эдэркээн дьахтары ооньуурун сөҕөрүм.
Нап-нарын тарбахтар, эриэккэс
доржооннор

Мин өйбөр хатанан, сүрэхпэр инпиттэр.
Ол иһин, ардыгар, мин түүлбэр кириэл-
лэр.

Кулуура дьэтигэр ыччаттар кириэннэр
- Ыраас, чөл олоһу тутуһун, - дэһэллэр.
Туһунан соттору, оронун ирдиллэр.
Ликбиэс диэн дьикитиги иһиллэр үөрөҕи
Күн айы киһэттин кыргыттар ытталар.
Хас биридии киһиэхэ букуба үөрэтэн,
Ахсааны суоттатан эрийэн бардылар.

Офонньор дуобаттан биһини хоторо,
Эрбэҕэр күл аһан кокуоска соторо.
Булт араас тэрилин, балабан малларын
Таабырын онгоруу таайтаран мунгуура.
Бэтиэхэ ыалдыттар дьэбэлиир этилэр:
Хап-хара таһастаах кырдыҕас эмээхсин
Этэрбэс онуттан хамсатын оруура,
Миэхэбэ көөчүктээт, айаһар уктара.
Хамсатын уматтан буруотун ыймаһыыр,
Хаһсайар, көбөрөр буруонан тыыммаһ-
тыыр.

- «Дьэ, ноһоо, бу миигин ойох ыл, оччоҕо
Хооньһоо сытыаһыт, эн оҕо онгоруон».
«Суох! Ойох ылбаппын», - akkaстаан
баратын.

Соробор, абаран, ытаан да ылабын.
Эмээхсин ымайар: «Кэм буолоу.
Маттаһым.

Атыны, эдэри хайаан да ылаһыҥ».

Ордьоҕор тиистэрдээх сааһырыт бири
кири:

- Дьэ, хата, оҕобун буллум ээ, илдьэбин.
Хааһаһым хаалбыт да, бу сиэбим киэн
ампаар.

Манна кири, тас сиэбин нэлэтэн ыксатар.
Абааһы көрөммүн эбэбэр сүүрэбин,
Көмүскэл көрдөөммүн, киһиэхэ үгсэбин.
Эбэмм тийэ суох айаһа аһайар:
- «Оҕобун муннамаһа, - диэн санга
аллайар.

* * *

Аһаары олонор кырдыҕас офонньор
Ытыһын холботон миэхэбэ уунара
- Мин оҕом күөллэрин Күөх Боллох
тойоно

Туутугар балыгы төһөнү угуоһай?
Хараһын симэрэ. «Туу-туу-туу», - ди-
рэр.

Остуолтан лэппиэскэ тоһутан, тийэм-
мин,

Холбоһор ытыска туттаран кээһэрим.
- Оо, оҕом дэһэйиэ! Үчүгэй, бу - киһи!
Соробор этэрэ: - «Табаһым баранна.
Чаркааскай табахта бэрис дуу, атаска-
ан», -

Ытыһын нэлэтэ алараа анһара.
Ыстааным ахтатын буккуйан хаһарым,
Кымаахтаан ытыска уурбута буоларым.
Офонньор үөрэрэ. Ытыһын мунугар
Сууралаат, ытырдан, хайыта барара.
- Киһини дэлэтэр эр бэрдэ буолоһо.
Биэрэ кыыс онгостон бүлүүһэ сүүрдэрэ,
Остуолу хаамтара эр дьоммут тийһэрэ.
Ол ону угаран мин эбэм сэмэлиир:
- Остуолу хаамтарар анһыы, — диэн
сэрэтэр.

* * *

Аллаах ат сыраһатын ылыгынын ырыата
Ыраахтан өрүскэ кыыкынаан иһиллэр,
Ол аата, өрүспүт унуоргу өттүттэн
Оройун киинигэр айаннаан иһэллэр.
Истээт да, Настаачык оһоһор мас уура,
Улахан чаанньыгын уот үөһэ быраһар.
Бытархан тымныыттан дьаһаһыт
ыалдыттар
Итии чэй иһэннэр маһтанан аһаллар.

* * *

Саас буолан, ынаһтар уулара улаатан,
Ойбонго сэрэнэн оргуудук хаамсаллар.
Киһэттин дьахталлар тымтыктаах сыл-
дыаннар
Сэрэххэ сүөһүнү кэрийэн таһаллар.
Аан бастаан эрдэлээн, Маһаачык
төрөөтө.

Тымтыгым умуллан мөһүллүү бөбөтө.
Убайым бэйэтэ тымтыктаах кирибитэ,
Дьэ киһи тымтыга сырдыга бэрт этэ.
Маһаачык оҕотун «кыыс, тыһы» диэ-
тилэр.

Көмүлүк иннигэр сытыран кээстилэр.
Саламаат тэптэрэн төрөҕү сууйдулар,
«Бастыҥай» диэн ааты торбоско бул-
лулар.

Бастыҥай сылааска тартаран утуйар,
Эмһэ сыгыһыах уол онно дьулуһар,
Торбоспут айаһын, хараһын хасһар,
Онноһор кулаһаһын эмээри ыксатар.
Ынаһтар күргүөмнээн дьэ төрөөн бар-
дылар.

Дьэбэ үүт сүүрдэр тэрилит багдайар.
Убайыт үүт сүүрдэр туттаһын эрийэр
Ыраахан, эппиэттээх үлэбэ тигистэ.
Элбэх үүт ыанылар, сүөгэй да мун-
нуулар,

Сүөгэйи арылаан Кытылга ытталлар.
Сотору: «Кытылга көһөбүт», - дэһэннэр,
Оҕону, дьахтары олуһун үөртүлэр.

* * *

Кытылга көһүүбүт бу ыган кэлбитэ,
Түбүгэ-садыга элбэбэ бэрт этэ.
Сыраһа от тэлгэн хастыы да ньирэйи
Сэрэнэн кэлгийэн, отунан саптылар.
Ол курдук сыраһаах үс аты бастатан,
Маһаачык «хотуннаах» сүөһүлэр
батыһан,
Оргуудук, сыыларан хаамтаран бар-
дылар,
Дьахталлар сүөһүнү талахтаах
һайдылар.

Өрүскэ кэлэннэр эмие бири мучумаан,
Ырбыыта кэнэс да, чычаһа абырыр.
Муус үрдэ сорҕото дьэ наһаас халтыраан.
Ыксааннар кумаһы тарҕата ыстылар.
Этэнгэ Кытылы буланнар үөрдүлэр,
Ынаһтар фермаһа тарҕанан киридилэр.
Иһити-хомуһу, утуйар таһаһы
Эр дьоннор арыыттан ыал аайы тастылар.

Балабан барахсан иччитэх хаалбыта,
Аһаһа түнүктэн үргүөрөн барбыта.
Бу быстах көстүүлээх хомолто эрэ ээ,
Иэдэммит кэнники эмискэ кэлбитэ.
Аһааттар арҕааттан уот сэрии халыйан
Дьон-норуот дойдуну көмүскүү турбута.
Түөрт сыллаах уот сэрии иэдээнэ элбэбэ
Сут-кураан дьайыыта тыылга да үгүһэ.
Балабан дьоннорун дьылҕатын туһунан
Кылаһык да буоллар сырдатан аһарым.
Оҕолор эмискэ улаатан хаалбыппыт
Ооньууну быраһан
Оҕуһу сиэппиһит
Кыайыыга кэмэ суох.
Балабан барахсан түөрт хорсун ыччата
Бу уоттаах сэрингэ кыргыһа барбыта.
Үс уолун арҕаангы боронҕа атаарда,
Бири үлэ боронун байыһа буолбута,
Эрбэбэ ырахан үлэттэн, ыарыттан
Инбэлиит аатыран кэлбитэ тас хаба.
Иккиһэ сураһа суох сүппүт аатырда,
Үсүһэ Ирсиэпкэ дьоруойду оһунна,
Төрдүһэ өстөөбүн арҕаһын үрэйэн
Кэлбитэ уордына, мэтээлэ килбэйэн.
Оҕолор эмискэ улаатан хаалбыппыт,
Ооньууну быраһан үлэһи барбыппыт,
Оҕуһу сиэппиһит, булууту туһуһупут,
Кыайыыга кэмэ суох кылааты укпул-
пун...

Аарыма кырдыҕас ыарыһах мин эбэм,
Удурҕай хамсалаах офонньор барахсан
Арҕаангы кырдалга сотору тийитэрэ
Унньуктаах олохтон букатын араһан.
Ийэкэм араак диэн ыарыттан өлбүтэ
Эдьинийим эмискэ «ох сортон» көппүтэ.
Кэргэнни эдэр ыал өлбүтэ ачыктыан,
Сөҕөтох уолларын тулаһаах хаалларан.
Настаачык эмээхсин сиэннэрин
бүөбөйдээн

Өссө да үһүнүк олонор суох буолта
Аар-саарга аатырбыт сылгыһыт кэргэнэ
Өрүһү туораары муус тостон сүппүтэ.
Уот төлөн сүрэхтээх көлөнү баһылаан
Убайым улууска чөмпүйөн буолбута
Биэрэ кыыс, колхозка, совхозка ынах ыан
Уордына, мэтээлэ түөһүгэр туолбута.
Атыттар кыраһан кырдыһаннар бүттүлэр,
Эмиэ ол дойдуга «көһөннөр» сүттүлэр.
Балабан дьэбиттэн мин эрэ хааламмын
Бу кэлэн кыстыкпар чубуругу турабын.
Ол кэммит туһунан элбэхтик кэпсэннэ,
Кэнэбэс даһаны ахтылыһа сэһэнэ.
Мин эмие кырыһым, олоһу олордум,
Дьоннорбун батыһа арҕаһым сотору.
Үөрэбин, дьоннорум аһыгы ыччата
Былыргы олоһу умнубат эбит диэн.
Кэнэбэс даһаны ааһытын ааттарар
Үлэһит дьон бэрдэ үүммүттэр эбит диэн.

Оҕо саас кэмнэрэ ыраатан туһаарбыт,
Оҕоһоос билигин барыһа кырдыһыт.
Бу кэлэн турабын өтөбүм оннугар,
Алаады уураһын тэлгэһэм буоругар.
Билигин бу манна туох да суох. Кураһах.
Мун саатар балабан сэрэгэтэ хаалбатах.
Олохпут сайдыыта аһара да эбит.
Урукку олохпут сыттыын да мэлийбит.
Ол саһа туттубут былыргы малларбыт
Түмэлгэ тураллар кичэллик хараллан.
Сорохтор туталлар балабан дьилэри,
Көмүлүк оноххо майгыһынныр тэрили.
Былыргы кэммитин аһар да эһиппин.
Көмүлүк, балабан өйбүттэн сүппөккит.
Аһыгы ахтыбат, мэддэһэр түктэри.
Өйдүүрбүн сурукка тиһэммин киллэрдим.

Муус устар 2012, Нам, Нэлэгэр.

Жирков Макар Николаевич — Хара
Макар 1928 с. балабан ыйын 8 күнүгэр
Нам улуһун Хамаһатта нэһилигэр тө-
рөөбүтэ. Киномеханик идэлээх. Улуус
аһыатыгар өрүү бэчээттэнэр. «Чолбон»
сурунаалга, «Люди за кадром» кинигэ икки
таһаарытыгар хоһоонноро таһыбыттар.
Республикаҕа пенсионнай фондатын бири-
эмийэттин «Ходуһаҕа» диэн хоһооннорун
хомурунньуга ылбыта. 7 кинигэлээх:
«Ходуһаҕа» (1999), «Үрүмэччи» (2006),
«Бэтиэхэлээх билэр дьонум» (2008),
«Сүһүбүм уйарын тухары» (2009),
«Күнү кытта аргыстас» (2010), «Уол оҕо
уһуктааһа, киһи киһиэ килбэһиннээбэ»
(2010), «Кэл, тукам, кэпсэтиэх» (2012).
Аһааччыларга Хара Макар «Балабан
барахсан» диэн пэматын билиһиннэрэбит.

Понедельник, 7 октября

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.05 Контрольная закупка
09.35 Женский журнал
09.45 Жить здорово! 12+
10.55 Модный приговор
12.10 Время обедавать!
12.50 «Доброго здоровья!» с Геннадием Малаховым 12+
13.40 Истина где-то рядом 16+
14.00 Другие новости
14.25 Т/с «Домработница» 16+
15.15 Т/с «Самый лучший муж» 16+
16.10 Т/с «Ясмин» 16+
17.00 В наше время 12+
18.00 Вечерние Новости 18.50 Давай поженимся! 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с «Разведчицы» 16+
23.30 Вечерний Ургант 16+
00.00 Ночные новости
00.10 Познер 16+
01.15 Х/ф «Хищник - 2»
03.15 Т/с «Следствие по телу»
Вторник, 8 октября
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.05 Контрольная закупка
09.35 Женский журнал
09.45 Жить здорово! 12+
10.55 Модный приговор
12.10 Время обедавать!
12.50 «Доброго здоровья!» с Геннадием Малаховым 12+
13.40 Истина где-то рядом 16+
14.00 Другие новости
14.25 Т/с «Домработница» 16+
15.15 Т/с «Самый лучший муж» 16+
16.10 Т/с «Ясмин» 16+
17.00 В наше время 12+
18.00 Вечерние Новости 18.50 Давай поженимся! 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с «Станица» 16+
23.30 Вечерний Ургант 16+
00.00 Ночные новости
00.10 Политика 18+
01.15 Х/ф «Омен 2» 18+
03.20 Т/с «Следствие по телу»
Среда, 9 октября
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.05 Контрольная закупка
09.35 Женский журнал
09.45 Жить здорово! 12+
10.55 Модный приговор
12.10 Время обедавать!
12.50 «Доброго здоровья!» с Геннадием Малаховым 12+
13.40 Истина где-то рядом 16+
14.00 Другие новости
14.25 Т/с «Домработница» 16+
15.15 Т/с «Самый лучший муж» 16+
16.10 Т/с «Ясмин» 16+
17.00 В наше время 12+
18.00 Вечерние Новости 18.50 Давай поженимся! 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с «Станица» 16+
23.30 Вечерний Ургант 16+
00.00 Ночные новости
00.10 Политика 18+
01.15 Х/ф «Омен 2» 18+
03.20 Т/с «Следствие по телу»
Четверг, 10 октября
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.05 Контрольная закупка
09.35 Женский журнал
09.45 Жить здорово! 12+
10.55 Модный приговор
12.10 Время обедавать!
12.50 «Доброго здоровья!» с Геннадием Малаховым 12+
13.40 Истина где-то рядом 16+
14.00 Другие новости
14.25 Т/с «Домработница» 16+
15.15 Т/с «Самый лучший муж» 16+
16.10 Т/с «Ясмин» 16+
17.00 В наше время 12+
18.00 Вечерние Новости 18.50 Давай поженимся! 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с «Станица» 16+
23.30 Вечерний Ургант 16+
00.00 Ночные новости
00.10 Политика 18+
01.15 Х/ф «Омен 2» 18+
03.20 Т/с «Следствие по телу»

18.00 Вечерние Новости
18.50 Давай поженимся! 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с «Разведчицы» 16+
23.30 Вечерний Ургант 16+
00.00 Ночные новости
00.10 «Свобода и справедливость» с Андреем Макаровым 18+
01.15 Х/ф «Жизнь хуже обычной» 16+
03.15 Т/с «Следствие по телу»
Среда, 9 октября
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.05 Контрольная закупка
09.35 Женский журнал
09.45 Жить здорово! 12+
10.55 Модный приговор
12.10 Время обедавать!
12.50 «Доброго здоровья!» с Геннадием Малаховым 12+
13.40 Истина где-то рядом 16+
14.00 Другие новости
14.25 Т/с «Домработница» 16+
15.15 Т/с «Самый лучший муж» 16+
16.10 Т/с «Ясмин» 16+
17.00 В наше время 12+
18.00 Вечерние Новости 18.50 Давай поженимся! 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с «Станица» 16+
23.30 Вечерний Ургант 16+
00.00 Ночные новости
00.10 Политика 18+
01.15 Х/ф «Омен 2» 18+
03.20 Т/с «Следствие по телу»
Четверг, 10 октября
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.05 Контрольная закупка
09.35 Женский журнал
09.45 Жить здорово! 12+
10.55 Модный приговор
12.10 Время обедавать!
12.50 «Доброго здоровья!» с Геннадием Малаховым 12+
13.40 Истина где-то рядом 16+
14.00 Другие новости
14.25 Т/с «Домработница» 16+
15.15 Т/с «Самый лучший муж» 16+
16.10 Т/с «Ясмин» 16+
17.00 В наше время 12+
18.00 Вечерние Новости 18.50 Давай поженимся! 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с «Станица» 16+
23.30 Вечерний Ургант 16+
00.00 Ночные новости
00.10 Политика 18+
01.15 Х/ф «Омен 2» 18+
03.20 Т/с «Следствие по телу»

дом 16+
14.00 Другие новости
14.25 Т/с «Домработница» 16+
15.15 Т/с «Самый лучший муж» 16+
16.10 Т/с «Ясмин» 16+
17.00 В наше время 12+
18.00 Вечерние Новости 18.50 Давай поженимся! 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с «Станица» 16+
23.30 Вечерний Ургант 16+
00.00 Ночные новости
00.10 На ночь глядя 16+
01.10 Х/ф «Морской пехотинец - 2» 16+
03.05 Т/с «Следствие по телу»
Пятница, 11 октября
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.05 Контрольная закупка
09.35 Женский журнал
09.45 Жить здорово! 12+
10.55 Модный приговор
12.10 Время обедавать!
12.50 «Доброго здоровья!» с Геннадием Малаховым 12+
13.40 Истина где-то рядом 16+
14.00 Другие новости
14.25 Т/с «Домработница» 16+
15.15 Т/с «Самый лучший муж» 16+
16.10 Т/с «Ясмин» 16+
17.00 В наше время 12+
18.00 Вечерние Новости 18.50 Давай поженимся! 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с «Станица» 16+
23.30 Вечерний Ургант 16+
00.00 Ночные новости
00.10 Политика 18+
01.15 Х/ф «Омен 2» 18+
03.20 Т/с «Следствие по телу»
Суббота, 12 октября
06.30 Х/ф «Начало»
08.20 М/с «Джейк и пираты Нетландии»
08.50 М/с «Смешарики. Новые приключения»

09.00 Умницы и умники 12+
09.45 Слово пастыря 10.00, 12.00 Новости
10.15 Смак 12+
10.55 К 80-летию Марка Захарова 12+
12.15 Идеальный ремонт
13.10 Ледниковый период
16.00 Куб 12+
17.00 Счастливы вместе
18.00 Вечерние Новости
18.15 Угадай мелодию
18.45 Кто хочет стать миллионером?
19.45 Минута славы. Дорога на Олимп! 12+
21.00 Время
21.20 Голос 12+
23.30 Успеть до полуночи 16+
00.05 Х/ф «В поисках Ричарда» 12+
02.10 Х/ф «Как Майк» 12+
04.00 Народная медицина
04.55 Контрольная закупка
Воскресенье, 13 октября
05.40, 06.10 Х/ф «Печки-лавочки»
06.00, 10.00, 12.00 Новости
07.45 Служу Отчизне!
08.15 Алaddin
08.40 М/с «Смешарики. Пин-код»
08.55 Здоровье 16+
10.15 Непутевые заметки 12+
10.35 Пока все дома
11.25 Фазенда
12.15 Свадебный переполох 12+
13.10 Х/ф «Королева бензokolонки»
14.40 Золотой граммофон
18.00 Ледниковый период
21.00 Воскресное «Время»
22.00 КВН 16+
23.50 Х/ф «Молодожены» 12+
01.40 Х/ф «Приключения желтого пса»
03.10 Народная медицина
04.05 Контрольная закупка

РОССИЯ 2

Понедельник, 7 октября

11.00 Моя планета
12.00 Древние Олимпиады: пусть начнутся игры 13.00, 15.00, 18.00, 00.00, 03.45 Большой спорт
13.20 Страна спортивная
13.50 Моя рыбалка
14.30 Диалог
15.20, 06.10 Х/ф «Звездочет» 16+
18.20 Большой тест-драйв со Стиллавиным 16+
19.25 Человек мира
21.00 Смешанные единоборства. Bellator 16+
23.20 Х/ф «Путь» 16+
01.25 Хоккей. КХЛ. «ЦСКА» - «Трактор». Прямая трансляция
04.05 Полигон
04.40 Авианосец
05.10 Рейтинг Баженова 16+
08.40 Экспресс-курс Ричарда Хаммонда
Четверг, 10 октября
11.00, 09.40 Моя планета
11.55 Top Gear
13.00, 15.00, 18.00, 21.30, 03.45 Большой спорт
13.20 Язь против еды
13.55 Человек мира
15.20, 06.15 Х/ф «Звездочет» 16+
18.20 Полигон
18.55 Авианосец
19.25, 20.00 Наука 2.0
20.35 Битва титанов
21.55 Хоккей. КХЛ. «Авангард» - «Витязь». Прямая трансляция
00.15 Х/ф «Шпион» 16+
04.05, 04.40 Следственный эксперимент 16+
05.10 Большой тест-драйв со Стиллавиным 16+
08.40 Битва умов
Пятница, 11 октября
11.00, 10.40 Моя планета
12.00 Экспресс-курс Ричарда Хаммонда

Среда, 9 октября
11.00, 09.35 Моя планета
11.55 Таинственный мир материалов
13.00, 15.00, 18.00, 22.55, 03.45 Большой спорт
13.20, 20.30 Наука 2.0
13.55, 14.25 Основной элемент
15.20, 06.10 Х/ф «Звездочет» 16+
18.20 Большой тест-драйв со Стиллавиным 16+
19.25 Человек мира
21.00 Смешанные единоборства. Bellator 16+
23.20 Х/ф «Путь» 16+
01.25 Хоккей. КХЛ. «ЦСКА» - «Трактор». Прямая трансляция
04.05 Полигон
04.40 Авианосец
05.10 Рейтинг Баженова 16+
08.40 Экспресс-курс Ричарда Хаммонда
Четверг, 10 октября
11.00, 09.40 Моя планета
11.55 Top Gear
13.00, 15.00, 18.00, 21.30, 03.45 Большой спорт
13.20 Язь против еды
13.55 Человек мира
15.20, 06.15 Х/ф «Звездочет» 16+
18.20 Полигон
18.55 Авианосец
19.25, 20.00 Наука 2.0
20.35 Битва титанов
21.55 Хоккей. КХЛ. «Авангард» - «Витязь». Прямая трансляция
00.15 Х/ф «Шпион» 16+
04.05, 04.40 Следственный эксперимент 16+
05.10 Большой тест-драйв со Стиллавиным 16+
08.40 Битва умов
Пятница, 11 октября
11.00, 10.40 Моя планета
12.00 Экспресс-курс Ричарда Хаммонда

13.00, 15.00, 18.00, 22.45, 00.55 Большой спорт
13.20 Наука на колесах
13.55 Полигон
14.25 Авианосец
15.20 Х/ф «Без следа» 16+
17.30 Poly.tech
18.20 Рейтинг Баженова 16+
19.20 Х/ф «Охота на пиранию» 16+
22.55 Футбол. Чемпионат Европы - 2015 г. Молодежные сборные. Отборочный турнир. Болгария - Россия. Прямая трансляция
01.55 Футбол. Чемпионат мира - 2014 г. Отборочный турнир. Азербайджан - Северная Ирландия. Прямая трансляция
03.55 Х/ф «Нольседьмой» меняет курс» 16+
05.40 Футбол. Чемпионат мира - 2014 г. Отборочный турнир. Португалия - Израиль. Прямая трансляция
07.40 Футбол. Чемпионат мира - 2014 г. Отборочный турнир. Испания - Белоруссия
09.40 Человек мира
Суббота, 12 октября
11.00 Смешанные единоборства. Bellator. Прямая трансляция из США
13.00, 14.25, 18.00, 21.45, 04.45 Большой спорт
13.20 Диалог
13.55 В мире животных
14.50 Формула-1. Гран-при Японии. Квалификация. Прямая трансляция
16.10 Полигон
16.40 Авианосец
17.10 Poly.tech
17.45 АвтоВести
18.20 24 кадра 16+
18.50 Наука на колесах

19.25 Рейтинг Баженова 16+
19.55 Баскетбол. Единая лига ВТБ. «Химки» - «Красные Крылья». Прямая трансляция
22.15 Д/ф «РВСН», д/ф «Небесный щит», д/ф «Белый лебедь», д/ф «Спецназ»
00.55, 02.50 Т/с «Позывной «Стая» 16+
05.15 Смешанные единоборства. Bellator. Трансляция из США 16+
07.10 Индустрия кино
07.40 Таинственный мир материалов
08.45 Моя планета
Воскресенье, 13 октября
11.00 Профессиональный бокс. Тимоти Брэдли против Хуана Мануэля Маркеса. Бой за титул чемпиона мира по версии WBO. Прямая трансляция из США
13.00, 14.55, 18.15, 21.45, 04.45 Большой спорт
13.20 Моя рыбалка
13.50 Язь против еды
14.20 Рейтинг Баженова 16+
15.15 Страна спортивная
15.45 Формула-1. Гран-при Японии. Прямая трансляция
18.25 Дневник Сочи 2014 г.
18.50 Большой тест-драйв со Стиллавиным 16+
19.55 Баскетбол. Единая лига ВТБ. «Нижний Новгород» - «Летувос Ритас». Прямая трансляция
22.15 Полигон
00.55, 02.50 Т/с «Позывной «Стая» 16+
05.15 Баскетбол. Единая лига ВТБ. «ЦСКА» - «ВЭФ»
07.10 Битва умов
08.05 Моя планета

РОССИЯ 1

Понедельник, 7 октября
05.00 Утро России
09.00 Ток-шоу «1000 мелочей»
09.45 О самом главном
10.30 Т/с «Кулагин и партнеры» 12+
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
11.30, 14.30, 17.10, 19.40 Вести-Москва
11.50, 14.50 Вести. Дежурная часть
12.00 Т/с «Тайны следствия» 12+
13.00 Особый случай 12+
15.00 Т/с «Тайны института благородных девиц»
16.00 Т/с «Семейные обстоятельства» 12+
17.30 Т/с «Детективное агентство «Иван-да-Марья» 12+
18.30 Прямой эфир 12+
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «Сваты - 6» 12+
23.10 Сваты - 6. За кадром 12+
00.10 Дежурный по стране
01.10 Девчата 16+
Вторник, 8 октября
05.00 Утро России
09.00 Ток-шоу «1000 мелочей»
09.45 О самом главном
10.30 Т/с «Кулагин и партнеры» 12+
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
11.30, 14.30, 17.10, 19.40 Вести-Москва
11.50, 14.50 Вести. Дежурная часть
12.00 Т/с «Тайны следствия» 12+
13.00 Особый случай 12+
15.00 Т/с «Тайны института благородных девиц»
16.00 Т/с «Семейные обстоятельства» 12+
17.30 Т/с «Детективное агентство «Иван-да-Марья» 12+
18.30 Прямой эфир 12+
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «Сваты - 6» 12+
23.15 Поединок 12+
00.50 Душа. Путешествие в посмертие 12+
Пятница, 11 октября
05.00 Утро России
08.55 Мусульмане
09.05 Ток-шоу «1000 мелочей»
09.45 О самом главном
10.30 Т/с «Кулагин и партнеры» 12+
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
11.30, 14.30, 17.10, 19.40 Вести-Москва
11.50, 14.50 Вести. Дежурная часть

мелочей»
09.45 О самом главном
10.30 Т/с «Кулагин и партнеры» 12+
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
11.30, 14.30, 17.10, 19.40 Вести-Москва
11.50, 14.50 Вести. Дежурная часть
12.00 Т/с «Тайны следствия» 12+
13.00 Особый случай 12+
15.00 Т/с «Тайны института благородных девиц»
16.00 Т/с «Семейные обстоятельства» 12+
17.30 Т/с «Детективное агентство «Иван-да-Марья» 12+
18.30 Прямой эфир 12+
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «Сваты - 6» 12+
23.10 Сваты - 6. За кадром 12+
01.00 Дешево и сердито 12+
Четверг, 10 октября
05.00 Утро России
09.00 Ток-шоу «1000 мелочей»
09.45 О самом главном
10.30 Т/с «Кулагин и партнеры» 12+
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
11.30, 14.30, 17.10, 19.40 Вести-Москва
11.50, 14.50 Вести. Дежурная часть
12.00 Т/с «Тайны следствия» 12+
13.00 Особый случай 12+
15.00 Т/с «Тайны института благородных девиц»
16.00 Т/с «Семейные обстоятельства» 12+
17.30 Т/с «Детективное агентство «Иван-да-Марья» 12+
18.30 Прямой эфир 12+
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «Сваты - 6» 12+
23.15 Поединок 12+
00.50 Душа. Путешествие в посмертие 12+
Пятница, 11 октября
05.00 Утро России
08.55 Мусульмане
09.05 Ток-шоу «1000 мелочей»
09.45 О самом главном
10.30 Т/с «Кулагин и партнеры» 12+
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
11.30, 14.30, 17.10, 19.40 Вести-Москва
11.50, 14.50 Вести. Дежурная часть

12.00 Т/с «Тайны следствия» 12+
13.00 Особый случай 12+
14.15 Дневник Сочи 2014 г.
15.00 Т/с «Тайны института благородных девиц»
16.00 Т/с «Семейные обстоятельства» 12+
17.30 Т/с «Детективное агентство «Иван-да-Марья» 12+
18.30, 21.00 Т/с «Сваты - 3» 12+
20.50 Спокойной ночи, малыши!
22.55 Х/ф «Неоконченный урок» 12+
00.30 Хит
Суббота, 12 октября
04.40 Х/ф «Бабы царство»
06.35 Сельское утро
07.05 Диалог
08.00, 11.00, 14.00 Вести
08.10, 11.10, 14.25 Вести-Москва
08.20 Планета собак
09.25 Субботник
10.05 Казанский Кремль
11.20 Вести. Дежурная часть
11.55 Честный детектив
12.25 Военная программа
12.55 Танковый биатлон
14.35 Х/ф «Поверь, все будет хорошо» 12+
16.55 Т/с «Танцы со звездами»
20.00 Вести в субботу
20.45 Х/ф «Я рядом» 12+
00.30 Х/ф «Ромашка, Кактус, Маргаритка»
Воскресенье, 13 октября
05.40 Х/ф «Алмазы для Марии»
07.20 Вся Россия
07.30 Сам себе режиссер
08.20 Смехопанорама
08.50 Утренняя почта
09.30 Телеигра
10.20, 14.20 Вести-Москва
11.00, 14.00 Вести
11.10 Городок
11.45 Мой папа - мастер
12.15, 14.30 Х/ф «Любовь как несчастный случай» 12+
16.40 Смеяться разрешается
18.20 Наш выход!
20.00 Вести недели
21.30 Х/ф «Соседи по разводу» 12+
23.30 Воскресный вечер с Владимиром Соловьёвым 12+
01.20 Х/ф «Простые истины»

НВК САХА
7 октября, понедельник
06:00 «Виртуозы» художественный сериал 14+
07:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
07:10 «Сага күн-Новый день» 6+
08:00 «Якутия» информационная программа
08:10 «Сага күн-Новый день» 6+
11:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
11:15 «Национальные виды спорта в Якутии» (ТВ «Чароит») 11:45 «Я-стильный» 12:15 «Кинозавод» 13:00 «Кини кэрэхсиир олобо» («Хотун Булүү» ТВ) 13:30 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
17:30 «Моя Якутия»
18:00 «Геван»: Мэнду, Хакасия! II ч. 6+
18:15 «Гармония в танце» (ТВ «Спектр») 18:45 «Күнчээн»: Айыы обото
19:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
19:15 «Көмүс күһүн дорбооно» («Хотун Булүү» ТВ)
19:45 Зарисовки
20:00 К 50-летию якутского телевидения
20:30 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
21:00 «Биһикчээн»
21:15 «Пенсионная реформа» прямой эфир
22:00 «Свободная пирамида»: Итоги
22:15 «Аал-луук мас»: П.Ойуунускай теребүгэ 120 сылыгар
23:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
8 октября, вторник
06:00 «К 50-летию якутского телевидения»: Вспоминают ветераны
07:00 «Саха сирэ» информационная биэри
07:10 «Сага күн-Новый день» 6+

08:00 «Якутия» информационная программа
08:10 «Сага күн-Новый день» 6+
12:00 «Якутскому телевидению-50 лет»: Открытие нового студийного павильона. Прямая трансляция
13:30 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
14:00 «Харах далгыар» аһаҕас эфир
15:00 «К 50-летию якутского телевидения»
17:40 «Дубляж студиятын бастакы харангаччыта»: Объективка-айылба оболоро
18:00 «Харах далгыар» аһаҕас эфир
19:00 «Жизнь прекрасна!» - «Үчүгэйин бу сиргэ» прямой эфир
22:30 «Якутия» спецвыпуск информационной программы
9 октября, среда
06:00 «Виртуозы» художественный фильм 14+
07:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
07:10 «Сага күн-Новый день» 6+
08:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
08:10 «Сага күн-Новый день» 6+
11:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
11:15 «Детская телестудия «Пирамида» (ТВ «Нерюгри») 11:45 «Строительный эксперт»
12:00 «Сардаана»
12:45 «Свои дети»
13:15 «Уолан»
13:30 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
17:30 «Республикатаабы Ойуунускай аабылара» («Таатта» ТВ)
17:45 «Геван» 6+
18:15 «Хотугу эргимтэ-2013» («Эдьигээн» ТВ)
18:45 «Күнчээн»: Эркээйи
19:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа

19:15 «Кыым» - нуруот үйэлээх үгэһэ аһаҕас эфир
20:00 К 50-летию якутского телевидения
20:30 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
21:00 «Биһикчээн»
21:15 «Жизнь прекрасна!» прямой эфир
22:15 «Кэскил туһугар» («Нурба» ТВ)
22:45 Музыкальные клипы
23:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
10 октября, четверг
06:00 «Виртуозы» художественный фильм 14+
07:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
07:10 «Сага күн-Новый день» 6+
08:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
08:10 «Сага күн-Новый день» 6+
11:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
11:15 «В фокусе. Хатыстыыр» (ТВ «Алдан») 11:45 Репортаж со встречи Президента РС(Я) с лучшими учителями школ республики
12:45 «Пенсионная реформа»
13:30 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
17:30 «Полярная звезда»: Родной мой край 0+
18:00 «Удьуор утум» («Абий» ТВ)
18:30 «Наше будущее»
18:45 «Күнчээн»: Күлүмэн
19:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
19:15 «Диалог свластью»
20:00 К 50-летию якутского телевидения
20:30 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
21:00 «Биһикчээн»
21:15 «Үчүгэйин бу сиргэ» аһаҕас эфир
22:15 «Үрдэл»
23:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
11 октября, пятница
06:00 «Виртуозы» художественный фильм 14+

07:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
07:10 «Сага күн-Новый день» 6+
08:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
08:10 «Сага күн-Новый день» 6+
11:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
11:15 «Идти вперед, любить и делать дело» (ТВ «Ленск») 11:30 «Филиал НВК в Москве»: Чемпионат по мас-рестлингу
12:45 «Гармония в танце» (ТВ «Спектр») 13:15 «Наше будущее»
13:30 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
17:30 «Из золотого фонда ТВ»
18:00 «Мир в ладонях» (ТВ «Томпо») 18:30 «Нам-20 лет» (ТВ «Боробон») 18:45 «Күнчээн»
19:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
19:15 «Харах далгыар»
20:15 «Эргимтэ»
20:30 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
21:00 «Биһикчээн»
21:15 «Жизнь прекрасна!» прямой эфир
22:15 «Дубляж студиятын бастакы харангаччыта»: Объективка-айылба оболоро
22:45 «Свободная пирамида»: Итоги
23:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа
12 октября, суббота
07:00 «С бодрым утром!» зарядка 0+
07:15 «Спальный район» 16+
08:15 «Невероятная реальность Мексики» документальный фильм 16+
08:45 «Наше будущее»
09:00 «Үрдэл»
09:45 «Простые истины» телевизионный конкурс 0+
11:00 «Строительный эксперт»
11:15 «Кушать подано!»
11:30 «Progress» 6+
12:00 «Кэскил туһугар» («Нурба» ТВ)
12:30 «Тыа сирэ» аһаҕас эфир 6+
13:30 «Якутия. День за днем» информационная программа
18:00 «Истин илдьит» 6+
18:45 «Уус кыһата»: Туосcut 6+
19:00 «Үйэ ангардаах үөрэх кыһата» («Нам» ТВ)
19:30 «Байанай» 16+
20:00 «Технополис»
2

РАСПОРЯЖЕНИЕ №2.1-4-527 от 04 октября 2013 г. Об установлении стоимости проезда и автобусного маршрута на 2013 год

Руководствуясь Распоряжением Правительства Республики Саха (Якутия) от 11.08.2008 г. № 857-р «Об утверждении методических рекомендаций о порядке формирования тарифов на перевозку пассажиров и багажа автомобильным транспортом»,
РАСПОРЯЖАЮСЬ:

1. Утвердить тарифы на перевозку пассажиров внутрипоселковым маршрутом согласно приложению к настоящему распоряжению;

2. Утвердить расписание движения внутрипоселкового маршрутного автобуса с. Намцы согласно приложению к настоящему распоряжению;

3. Контроль исполнения данного распоряжения возложить на зам. главы Федорова П.Л.
Глава А.Г. Новгородов

Приложение №1 к распоряжению №2.1-4-527 от 04 октября 2013 г.

Тарифы на перевозку пассажиров внутрипоселковым маршрутом на 2013 год

№	Остановка	Взрослые	Дети
1	АЗС	15	10
2	ЖКХ	15	10
3	Сельхозхимия	15	10
4	Базовая	15	10
5	Ст. Платонова	15	10
6	Детсад №7	15	10
7	Начальная школа	15	10
8	Почта	15	10
9	Ленагаз	15	10
10	Педколледж	15	10
11	Дадар 1	15	10
12	Дадар 2	15	10
13	Пост ГИБДД	15	10
14	Дадар 2	15	10
15	Дадар 1	15	10
16	Педколледж	15	10
17	Ленагаз	15	10
18	Почта	15	10
19	Начальная школа	15	10
20	Детсад №7	15	10
21	Ст. Платонова	15	10
22	Базовая	15	10
23	Сельхозхимия	15	10
24	ЖКХ	15	10
25	АЗС	15	10

Приложение №2 к распоряжению №2.1-4-527 от 04 октября 2013 г. Расписание движения автобуса по селу Намцы на 2013-2014 учебный год

№	Остановка	Утро		День			Вечер	
		8.00	9.00	14.00	17.00	18.00	18.00	
1	АЗС	8.00	9.00	14.00	17.00	18.00	18.00	
2	ЖКХ	8.02	9.02	14.02	17.02	18.02	18.02	
3	Сельхозхимия	8.04	9.04	14.04	17.04	18.04	18.04	
4	Базовая	8.07	9.07	14.07	17.07	18.07	18.07	
5	Ст. Платонова	8.09	9.09	14.09	17.09	18.09	18.09	
6	Детсад №7	8.11	9.11	14.11	17.11	18.11	18.11	
7	Начальная школа	8.14	9.14	14.14	17.14	18.14	18.14	
8	Почта	8.16	9.16	14.16	17.16	18.16	18.16	
9	Ленагаз	8.18	9.18	14.18	17.18	18.18	18.18	
10	Педколледж	8.23	9.23	14.23	17.23	18.23	18.23	
11	Дадар 1	8.25	9.25	14.25	17.25	18.25	18.25	
12	Дадар 2	8.27	9.27	14.27	17.27	18.27	18.27	
13	Пост ГИБДД	стоянка	стоянка	стоянка	стоянка	конечная	конечная	
14	Дадар 2	7.30	8.30	9.32	17.32			
15	Дадар 1	7.34	8.34	9.34	17.34			
16	Педколледж	7.36	8.36	9.36	17.36			
17	Ленагаз	7.41	8.41	9.41	17.41			
18	Почта	7.43	8.43	9.43	17.43			
19	Начальная школа	7.45	8.45	конечная	13.45	16.45	17.45	
20	Детсад №7	7.48	8.48	13.48	16.48	17.48		
21	Ст. Платонова	7.50	8.50	13.50	16.50	17.50		
22	Базовая	7.52	8.52	13.52	16.52	17.52		
23	Сельхозхимия	7.55	8.55	13.55	16.55	17.55		
24	ЖКХ	7.57	8.57	13.57	16.57	17.57		
25	АЗС	стоянка	стоянка	стоянка	стоянка	стоянка	стоянка	

СООБЩЕНИЕ №262 от 03.10.2013 г.

Руководствуясь п.8 ст. 22 Федерального закона «Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации» наследный Совет МО «Партизанский наслег» объявляет прием предложений по кандидатурам для назначения членов избирательной комиссии МО «Партизанский наслег» с правом решающего голоса от собраний избирателей по месту жительства, работы, учёбы, от региональных, местных структур политических партий, общественных объединений.

Прием документов осуществляется в течение 30 дней со дня опубликования настоящего сообщения по адресу: с. Партизан, ул. Школьная №3.
При внесении предложений по кан-

дидатурам в состав ИКМО необходимо представить:

- решение полномочного органа политической партии, общественного объединения о внесении предложений;
- протокол собрания избирателей по месту жительства, работы, учёбы по выдвижению кандидатур со списком избирателей, принявших участие в работе собрания;
- письменное согласие гражданина РФ на его назначение в состав ИКМО по форме;
- копии паспорта, трудовой книжки или справки с места жительства;
- 2 фотографии размером 3х4 (без уголка).

Наследный Совет МО «Партизанский наслег»

ВНИМАНИЕ!

В молодую компанию ООО «ВИК» АРТ» (Немлюгонский хлебозавод) в связи с увеличением требуются ответственные, не пьющие сотрудники на следующие вакансии:

Пекарь – зарплата от 15000 до 40000 руб. (можно без опыта работы);

Кондитер – з/п от 15000 до 40000 руб. (можно без опыта работы);

Водитель – з/п от 20000 до 70000 руб. (категория В, С);
Грузчик-разнорабочий – з/п от 10000 до 30000 руб.

Наш адрес: Хангаласский улус, с. Ой, ул. Софьи Сидоровой, 1 «а».

Обращаться в отдел кадров по след. номерам: 8-(41144)-40-538, моб. 8(914) 266-5000 до 18 ч. (до конца рабочего дня).
e-mail: oovikart2010@mail.ru

ЧЫРЭХ ТЫТТАР

Күндү бииргэ үөрэммит дьүөгөбитин, Хангалас улуунун Ой эколого-биологической кин директора, «Үнүгэс» ТХПК агрооскуолаларын председателэ **КОЛЕСОВА НАДЕЖДА ИННОКЕНТЬЕВНАНЫ** «Слава России» уордьан, «Лидер России-2013» диэн үрдүк наҕараадаларга тиксибиккинэн, учууталлар күннэринэн итиитик-истинник эбэрдэлибит! Чэгийн-чэбдик доруобуйаланан, талан ылбыт идэбэр өссө таһаарылаах уонна бэринилээх үлэни баҕарабыт. Эйигинин өрүү дьол, эйэ, таптал эрэ энэрдэтиннэр.

Эбэрдэни кытта Көбөкөн орто оскуолатын 1984 с. выпускниктара.

Күндү убаастыыр коллегабытын **МАРИЯ НИКОЛАЕВНА ЗАРОВНЯЕВНАНЫ** «Саха республикатын муниципальной сулуспатын туйгуна» бэлиэнэн наҕараадаламмыккынан итиитик-истинник эбэрдэлибит! Баҕарабыт үлэбэр ситиһилэри, кытаанах доруобуйаны, дьолу-соргуну. Түбүктээх үлэн инникитин даҕаны үтүө түмүктэрдээх буоллун.

«Хатырык нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата.

Уважаемые сотрудники уголовного розыска и ветераны!

Поздравляем Вас с 95-летием образования уголовного розыска.

Родившиеся в пламени революции, прошедшие через многие испытания, служба уголовного розыска имеет славную историю, она всегда была и остается одной из надежных служб в системе МВД.

В любом историческом отрезке времени оперуполномоченные уголовного розыска с достоинством выполняют свой гражданский и профессиональный долг по обеспечению безопасности личности, общества и государства, им постоянно приходится быть на наиболее острых участках. Облик оперуполномоченных выражают слова «чистые руки, холодная голова и горячее сердце», они приумножают лучшие традиции старших поколений, наших ветеранов: **ПАВЛОВА М.М., МОХНАЧЕВСКОГО В.Н.** и других.

Поздравляем Вас всех с Юбилейной датой! Желаем здоровья, успехов, благополучия Вам и Вашим близким!

Начальник ОМВД по Томпонскому району Николаев В.И., Начальник ОМВД по Булуңскомурайону Тоскин М.С. Начальник ОМВД по Жиганскому району Иванов В.В.

И.С. Гаврильев аатынан 1 №-дээх Нам орто оскуолатын ветеран учууталын **ГАБЫШЕВА ЕЛЕНА НИКОЛАЕВНАНЫ** «Ленскэй нэһилиэгин Ытык кинитэ» үрдүк аат ингэриллибитинэн уонна учуутал күнүнэн итиитик-истинник эбэрдэлибит. Баҕарабыт чэгийн-чэбдик доруобуйаны, эйигин кытта сырдык санаа, үөрүү, дьол эрэ дьүөрэлэстин, олоххор барыта этэннэ буоллун!

Эбэрдэни кытта И.С. Гаврильев аат. 1 № Нам орто оскуолатын администрацията, профкома, биология, химия, география учууталлара.

УБААСТАБЫЛЛААХ ТЫЫЛ, ҮЛЭ ВЕТЕРАННАРЫТ!

СР олох-дэһаах коммунальной хаһаайыстыба администрацията, профсоюзнай комитетта эйигини сааһырбыт дьоннор күннэринэн итиитик-истинник эбэрдэлибит. Баҕарабыт эһиэхэ чэгийн-чэбдик доруобуйаны, дьэ кэргэннигитигэр дьоллоох-саргылаах олоһу, оҕолоргут, сиэннэргит эйигини куруук үөрдэ-көтүтэ сырыттыһынар! Дьоллоох байылыат олохтоох буолун!

Эбэрдэни кытта «Намкоммунтеплоэнерго» администрацията, үлэһиттэрэ, профкома.

Күндүтүк саныыр, убаастыыр ытык-мааны кырдыа-ҕастарбытыгар, тыыл, үлэ ветераннарыгар үбүлүөйдээх үтүө күннэринэн итиитик-истинник эбэрдэбитин тиэрдэбит. **ВИНОКУРОВА ЕЛИЗАВЕТА АФАНАСЬЕВНАНЫ** 90 сааһын туолбутунан, **ВЛАДИМИРОВА ЕЛИЗАВЕТА НИКОЛАЕВНАНЫ**, **КОЛМОГОВА ВАРВАРА НИКОЛАЕВНАНЫ**, **СКРЯБИН ПРОКОПИЙ ИННОКЕНТЬЕВИЧЫ**, **СОЛОВЬЕВА МАРИЯ ИВАНОВНАНЫ** 80 саастарынан, 20 сыл Уөдэй нэһилиэгин ветераннарын сэбиэтин председателинэн үлэлээбит **ХАБАРОВА ЕЛЕНА ИОНОВНАНЫ**, **ТАТАРИНОВА ЛЮБОВЬ СЕМЕНОВНАНЫ**, **СКРЯБИН ДМИТРИЙ ИННОКЕНТЬЕВИЧЫ**, **ОВЧИНИКОВА ЗАБОЛОЦКАЯ РАИСА НИКОЛАЕВНАНЫ** 75 саастарын туолбуттарынан, аҕа саастаахтар күннэринэн барыгытын эбэрдэлибит. Баҕарабыт бөҕө туруктаах чэгийн-чэбдик доруобуйаны, уһун дьоллоох олоһу. Оҕолоргутугар, сиэннэргитигэр өрүү өйбүл буолан сылаас

сыһыангытын, уҕараабат нарын тапталгытын бэлэхтии олурун, дьонуннаах сүбэһит, бөҕө тирэх буола сылдьын. Баҕарабыт эһиэхэ ыраас халлаан, сыдыаайар күн уота өрүү сандаара турдуннар.

Уөдэй нэһилиэгин администрацията, ветераннарын сэбиэтэ.

Күндү ийэбитин, эйэбэс эбэбитин СР фармациятын туйгунун, Нам улуунун Ытык кинитин, 8-с №-дээх аптека фармацевтын **ОХЛОПКОВА ГАЛИНА СЕМЕНОВНАНЫ** үөрүүлээх үбүлүөйүнэн итиитик-истинник эбэрдэлибит! Баҕарабыт чэгийн-чэбдик доруобуйаны, үлэбэр-хамнаска үрдүк ситиһилэри. Сааһырдым диэн сананым, ыалдьары билинимэ, биһиги эйигинэн киэн туттабыт. Үрдүк ситиһилэрин, дьонно үтүө сыһыанын биһиэхэ холобур буолаллар. Биһиги барыбыт туһугар кыһамныгытын сыаналыбыт, улахан махталгытын тиэрдэбит.

Оҕолорун, сиэннэрин.

Дорогие наши ветераны **АРБАТСКАЯ ЕЛИЗАВЕТА ВАСИЛЬЕВНА**, **ИЛЬИНА АЛЕКСАНДРА НИКОЛАЕВНА**, **КАНИНА АНТОНИНА ЕВГЕНЬЕВНА**, **ОРЕШКОВА РАИСА СУЛЕЙМАНОВНА**, **САВИНА АННА ИННОКЕНТЬЕВНА**, **ТАРБАХОВА АНТОНИНА СЕМЕНОВНА**, **УСОВА АННА АЛЕКСАНДРОВНА**, **БЫЛКОВ СЕМЕН НИКОЛАЕВИЧ!** Поздравляем вас с днем пожилых людей! Желаем крепкого здоровья, долгих счастливых дней в жизни и благополучия.

Коллектив МБДОУ №4 «Чэчир» с. Намцы.

От имени учителей кафедры естественно-математических наук Намской улусной гимназии им. И.С.Охлопкова сердечно поздравляем дорогих коллег **СИВЦЕВУ РИММУ ОКТЯБРИНОВНУ**, учителя математики, отличника образования РС(Я), обладателя Гранта главы МО «Намский улус» с получением Гранта «Лучший учитель РС(Я)».

ЯДРИХИНСКУЮ ВАРВАРУ КЛИМОВНУ, учителя математики, отличника образования РС(Я) с присвоением знака «Почетный работник общего образования РФ».

Поздравляем с профессиональным праздником Днем Учителя! Желаем Вам добра, счастья, благополучия и терпения? дальнейших творческих успехов!

С наилучшими пожеланиями Ваши коллеги.

Продаю TOYOTA TOWN ASE 2000 г. вып., двигатель - 7к., газ-бензин. Цвет серебристый. ХТС, 250 т.р. (хороший торг). А также продаю УАЗ-22069-04 2004 г.в. 8 мест, двигатель УМЗ, 100 л/с. карбюратор, 150 тыс. руб. (торг при осмотре).
Тел. 89141036788.

Продаю Волга ГАЗ-31029 (седан) 1993 г. Двигатель - ЗМЗ -102 л.с. В нормальном состоянии, с документами все в порядке.
Тел. 89244698584.

Продается ВАЗ-06 2001 г. Двигатель 03 новый, требуется ремонт поворотки, фар. 50 тыс. рб.
Тел. 89142272978.

Продаю TOYOTA VITS 2006 г.в. черного цвета, резина новая, зимняя.
Тел. 89142392324, 89841057895.

Продаю квартиру 3-комнатную, 1 этаж, евро ремонт и участок со срубом кв. Көччү.
Тел. 89142942470, 89142324252.

ВМЕСТЕ МОЖНО РАССЧИТЫВАТЬ НА БОЛЬШЕЕ

КРЕДИТЫ НА ЛЮБЫЕ ЦЕЛИ

Оформите в кредит необходимую сумму и используйте ее на любые цели: покупку различных товаров, отдых, ремонт и многое другое.

ВМЕСТЕ МЫ СИЛЬНЕЕ

РОСБАНК

8-800-200-66-33
звонок по России бесплатный
www.rosbank.ru

SOCIETE GENERALE GROUP

ОАО АКБ «РОСБАНК». Группы Сосьете Женераль. Реклам. Фото: А.С.Сидоров

БИЛЭРИИЛЭР

Продается частный дом площадью 100 кв.м., 1993 г. постройки, со всеми документами, можно под ипотеку за 1,5 млн. руб. Тел. 89246605466.

Продаю усадьбу в с. 1 Хому-стах, 20 соток в собственности. (Стояк, летний водопровод, свет). Цена 200 тыс. рублей. Тел. 89248688460.

Утеряны документы на имя Лонгинова Дьулустана Альбертовича, 1987 г.р. Нашедших просим вернуть за вознаграждение. Тел. 89244606397.

Магазин «Светлана» предлагает широкий выбор одежды для всей семьи: куртки, пуховики, пальто, шубы (овчина), трикотажные изделия, головные уборы, обувь. Также в продаже канцтовары, игрушки, текстиль (одеяла, подушки, покрывала, комплекты постельного белья, полотенца, шторы), посуда, бижутерия, косметика AVON. В продаже так же есть одежда со скидкой 50%.

Работаем в рассрочку по двум документам: копия паспорта, 2 НДФЛ + первоначальный взнос. Ждем вас по адресу: с. Намцы, ул. Ст. Платонова 3, Тел. 41452.

1 ноября состоится слушание генерального плана села Хонгор-Бие в здании дома культуры «Эйгэ».

Администрация МО «Салбанский наслег».

Считать недействительным утерянный ПТС на имя Захарова Дмитрия Семеновича г/н. е559вс.

Считать недействительным сертификат специалиста А 3598060 №13763 от 13.04.2009 г. на имя Матвеевой Нины Степановны.

ГУ Управления пенсионного фонда РФ в Намском улусе РС(Я) в рамках мероприятий, посвященных к всемирному дню пожилых людей, и по распоряжению Правительства РС(Я) от 26.08.13 г. №944-р «О проведении декады, посвященной Международному дню пожилых людей» 8 октября с 14.00 ч. проводит День приема граждан, направленный на привлечение общественного внимания к нуждам пожилых людей, который состоится в Центральной районной библиотеке. Планируется участие представителей УСЗН, ФСС, ОАО ГСК «Сахамедстрах», ГКУ РС(Я) «Агентство субсидий», ГАУ МФЦ, Центр занятости населения, ОАО «Россельхозбанк», Сбербанк России.

Просим принять активное участие в проведении мероприятия.

По всем интересующим вопросам обращаться по тел: 41207, 42686.

Принимаем мясо говядины. Тел. 89681510202, 89142754554.

ЫТЫКТАБЫЛЛААХ УЛУУС ОЛОХТООХТОРО!

«Төрүг уу» тэрилтэ «Биһиги аһылыныбыт» диэн акцияны биллэрэр. «Төрүг ууну» 100 солк. атыылаһааха сөп. Дьыэбэ тиэрдии – 50 солк.

Биһиги аадырыспыт: Нам с. Степан Платонов ул., 1 (кинотеатр), Аппааны бөһ., Лена ул. 16-та.

Тел. 8924-873-73-11 уонна 23-3-21.

ОЛОХ — ТУРУК — УУ — ТӨРҮТ УУ!

ИДЬУО ИИТИННЭРЭР

КҮЛҮГЭЭННЭЭНИН УОСТУБАТ

Ааспыт нэдиэлэбэ Алдан өрүһүгэр киһи өлүгэ көстүбүт. 10 киһи кырбаммыт, «Энсиэли» маҕаһын таһыгар 28.08.2013 с. 7 ч. саҕана киһини кырбыһыларын туһунан биллэри кирибит. Наркотигы батара сатааһын түгэнэ тахсыбыт. «Уют» маҕаһыныгар контрафактнай дискалары атыылааһын түгэнэ арыллыбыт. Партизан нэһилиэгин «Улахан ынах күөлэ» диэн сиртэн хаһаайына биллибэт «Т03-ЗИР» диэн бултуур саа көстүбүт. 6 уруу тахсыбыт, онтон түөрдө Нам сэлэннэһиэтигэр. Граф Биэрэгэр гр. Б. Эмтэн сүһүрэн суһал көмөбө наадыйбыт. 9 күлүгээннээһин дьайыһылара онгоһуллубуттар.

Барыта 19 киһи административнай миэрэбэ тардыллыбыттар. Ол иһигэр: общественнай миэстэбэ арыгылааһын, итирик туруктаах сылдыгы иһин 9, күлүгээннээһингэ 2, сааны регистрациялааһын кэмин уһатыы иһин 3, сааны харайыы быраабылатын кэһии иһин 1.

437 транспорт средства бэрэбиэркэлэммит, 70 протокол толоорллубут. 2 киһи итирик туруктаах массынаны быта сылдыан түбэспиттэр. Бстарааптыыр сиргэ 8 массына туруоруллубут. 1массына саахала тахсыбыт.

МАХТАЛААР

Быйыл Өлүгөнэ өрүс саасы халаана Нам Үөдэйгэр олус ыараханлык кэлэн ааста. Айылдабыт дьулаан күүһэ, ханнык да сылга холооно суох алдьархайга тэптэ. Дьыэ-уот, туттар мал-сал, таңас-сап төһө кыалларынан дьаһана, өрүһүнэ сатаабыһыт үрдүнэн барыта ууга уһунна. Эбиитин кыһарыйбыт курдук аарыма муус халҕаһата сэрии буолан ааспытын курдук күрүбүгүн-хаһаабытын тоҕо солоон көбүһүн улахан кыһалдаа кыһарыйдыбыт, эрэйгэ тэбилинибит.

Бу ыарахан кэммитигэр күүс-көмө, өйбүл буолбут бары көмөлөспүт бар дьоммутугар уонна чуолаан улууспут оскуолаарын коллективтарыгар ис сүрэхпиттэн дириг махталбытын тиэрдэбит. Күндү коллегаларбытыгар профессиональнай бырааһынныккытынан, Учуутал күнүнэн итии-истин эбэрдэ тиэрдэбит. Эһиги олоххутугар дьол-соргу тосхойдун, саргы-дьаалы салалыһын, үөрүү-көтүү үктэллэнэн үрдүк ситиһии эрэ аргыстастын. Бар дьон барҕа махтала, үгүс киһи үтүө санаата эһиэхэ эрэ тийиэхтин.

З.П. Саввин аатынан Үөдэй орто оскулатын коллектива.

Улуустаабы гимназия учууталларын, үлэһиттэрин, бэйэм үлэһиир интернатим коллективын, профсоюзун (Кирилина С.В.), үөрэҕири профкомун (председатель Шаратов А.Г.) учуутал күнүнэн эбэрдэлээн туран истин махталбын тиэрдэбин. Биһиги аҕабыт Иркутскайга хараһын эмтэнэн кэлэригэр көмөүт, болломтоҕут, өйбүлүгүт иһин барҕа махтал. Эһиэхэ баҕарабыт бары үтүөнү-кэрэни, кытаанах доруобуйаны, түбүктээх үлэһитигэр үрдүк үрдэллэри.

Наталья Налимова дьыэ кэргэнэ.

Улуустаабы ырытх управлениета, профкома биригэ үлэһиттэр убаастабыллаах коллегабытыгар Ким Елизавета Ивановна, биригэ төрөөбүт эдьийитигэр, Амма улуунун олохтообор Петрова Гемалина Ивановна, кинилэр дьыэ кэргэттэригэр тапталлаах сиэн балта, кыһа, эдьийдэрэ

БОРОХИНА

Мария Руслановна

эдэр сааһыгар хомолтоохтох олохтон барбытынан дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Убаастыыр коллегабытыгар, Намнаабы библиотечнай ситим детскай отделын сэбиэдиссэйгэр Петрова Альбина Петровна уонна кини оболоруугар, сиэнэригэр, аймахтарыгар тапталлаах кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ

ПЕТРОВ

Владимир Иннокентьевич

уһун ыарахан ырыттан өлбүтүнэн дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Намнаабы библиотечнай ситим коллектива.

Күндү табаарыһым ПЕТРОВ Владимир Иннокентьевич уһун ыарахан ырыттан олохтон туораабытынан кэргэнэригэр Альбина Петровна, оболоруугар Женья, Катя, бары аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Гуляев И.М.

Намнаабы промкомбинатка. «Якутгельс» филиалыгар өр сылларга биригэ үлэһиттэр табаарыспыт

ПЕТРОВ

Владимир Иннокентьевич

уһун ыарахан ырыттан олохтон туораабытынан кэргэнэригэр Альбина Петровна, оболоруугар Женья, Катя, сиэнэригэр, биригэ төрөөбүттэригэр дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Кораккиннар.

Нам улуунун 1 Хомуустаабыттан төрүттээх Мэнэ-Хангалас улуунун Нуорабаһа нэһилиэгин олохтоо, 1 Хомууста орто оскуолатыгар төхүлүһитинэн үлэһии сылдыбыт

БОРИСОВА

Саргылана Дмитриевна

уһун ыарахан ырыттан өлбүтүнэн кэргэнэригэр, оболоруугар, биригэ төрөөбүттэригэр, бары аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Күндү кэргэним, аҕабыт, эһэбит, Салбан олохтоо, тыыл, сэри, педагогическай үлэ, ССКП ветерана, РСФСР үөрэҕириитин туйгуна, Салбан нэһилиэгин уонна Нам улуунун Ытык кийитэ

ЗВЕРСТОВ

Василий Васильевич

бу дьыл алтынны 2 күнүгэр олохтон туораабытын аймахтарыгар, үлэһиттэригэр, билэр дьонугар иһитинэрэбит.

Кэргэнэ, оболоро, күтүттэрэ, сиэннэрэ.

Бу ый 2 күнүгэр Салбан нэһилиэгин олохтоо, тыыл уонна педагогическай үлэ ветерана, РФ үөрэҕириитин туйгуна

ЗВЕРСТОВ

Василий Васильевич

уһун ырыттан күн сириттэн күрэммитинэн кини кэргэнэригэр, аймахтарыгар уонна чугас дьонноругар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Салбан нэһилиэгин администрацията.

Салбан нэһилиэгин Ытык кырдьабаһа, тыыл уонна педагогическай үлэ ветерана

ЗВЕРСТОВ

Василий Васильевич

уһунуук ыараханлык ыалдан олохтон туораабытынан кэргэнэригэр Елена Афанасьевна, кыргыттарыгар Елена, Варвара, Глианна, күтүттүгэр Юрийга, сиэннэригэр Васяга, Юлианнага дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Шестакова, Ядревтар, Охлопковтар.

Кийипиттигэр, саҕаспагытыгар Глианнага тапталлаах аҕата, уолбар, убайытыгар Юрийга аҕа кыһа, сиэннэригэр Васяга, Юлианнага эйбэс эһэлэрэ

ЗВЕРСТОВ

Василий Васильевич

уһун ыарахан ырыттан олохтон барбытынан дириг кутурбаммытын биллэрэбит.

Новгородовтар, Ржевскайдар.

Нам улуунун үөрэҕин управлениета, улуустаабы үрэх үлэһиттэрин профсоюзун комитетта Нам, Салбан нэһилиэгиттэн Ытык кийитэ РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна, үлэ, тыыл, педагогическай үлэ ветерана, «Биһили» общество настольнай мэтээлин кавалера

ЗВЕРСТОВ

Василий Васильевич

уһун ыарахан ырыттан өлөн олохтон туораабытынан кэргэнэригэр Елена Афанасьевна, кыргыттарыгар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрдэллэр.

Нам улуунун бочуоттаах гражданина, Салбан нэһилиэгин Ытык кийитэ, тыыл, үлэ ветерана, үөрэҕириитин туйгуна, убаастыыр учууталбыт, коллегабыт

ЗВЕРСТОВ

Василий Васильевич

уһун, ыарахан ырыттан күн сириттэн барбытынан кэргэнэригэр Елена Афанасьевна, оболоруугар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Олохтоох оскуола коллектива.

Ытыктабыллаах Елена Афанасьевнага, кыргыттарыгар Ленага, Варяга, Дияга, күтүттэригэр Димага, Юрага уонна сиэннэригэр тапталлаах кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ, үлэ, тыыл ветерана, «Салбан нэһилиэгин Ытык кийитэ», норуот үөрэҕириитин туйгуна, «Биһили» общество баһынын пропагандаһа, өр сылларга Салбан оскуолатыгар директорунан үлэһит

ЗВЕРСТОВ

Василий Васильевич

84 сааһыгар ыарахан ырыттан ыалдан бу орто дойдуттан барбытынан дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Бири дойдулааба, үлэһиттэрэ Жирков М.Н., өр сылларга биригэ үлэһиттэр коллегалара Баишева М.С., Габышева Е.П., Данилова С.Р., Дьяконова Г.А., Находкина В.Д.

Нам улуунун коммунистара партия ветерана, Салбан нэһилиэгин Ытык кийитэ, Нам улуунун Бочуоттаах гражданина, тыыл, педагогическай үлэ ветерана, РСФСР үөрэҕириитин туйгуна, учууталлар наставниктара

ЗВЕРСТОВ

Василий Васильевич

уһун ыарахан ырыттан ыалдан өлбүтүнэн кэргэнэригэр Зверстова Елена Афанасьевнага, оболоруугар Ленага, Варяга, Дияга, сиэннэригэр дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

КПРФ Намнаабы Райкома.

Выражаем глубокое соболезнование Слепцовой Юноне, ее родным и близким с кончиной горячо любимой бабушки, мамы, сестры

ОХЛОПКОВОЙ Надежды Сергеевны скорбим вместе с вами. Классный руководитель, родители, ученики 4 «а» класса НСОШ №2.

Тапталлаах ийэбит, эбэбит, хос эбэбит, 1 Хомуустаах олохтоо, нуучча тылын уонна литературатын үрдүк категориялаах учуутала, СР үтүөлээх учуутала, РФ үөрэҕириитин туйгуна, СР үөрэҕириитин систематын Бочуоттаах ветерана, КПРФ бочуоттаах чилиэнэ, 1 Хомуустаах нэһилиэгин уонна Булүү улуунун 1 Чочу нэһилиэгин бочуоттаах гражданина

ФЕДОТОВА

Федора Яковлевна

бу дьыл алтынны 2 күнүгэр 72 сааһыгар уһун ыарахан ырыттан өлбүтүнэн дириг кутурбаммытын туран бары аймахтарытыгар, үлэһиттэригэр, билэр дьонугар иһитинэрэбит.

Оболоро, күтүттэрэ, кийиттэрэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

1 Хомуустаах нэһилиэгин Ытык кийитэ, ветеран учууталбыт, РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна, СР үтүөлээх учуутала, СР үөрэҕириитин бочуоттаах ветерана

ФЕДОТОВА

Федора Яковлевна

уһун ыарахан ырыттан биһиги кэксэбиттэн туораабытынан кыһыгар Элизабет Дмитриевна, уолугар Станислав Дмитриевич дьыэ кэргэнэригэр, бары аймахтарыгар, чугас дьонугар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

1 Хомуустаах орто оскуолатын коллектива.

Убаастыыр коллегабыт, учууталбыт, РФ үөрэҕириитин туйгуна, СР үтүөлээх учуутала, СР норуотун үөрэҕириитин бочуоттаах ветерана

ФЕДОТОВА

Федора Яковлевна

уһун ыарахан ырыттан бу күн сириттэн суох буолбутунан кини оболоруугар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

1 Хомуустаахтн бырааттара, кийиттэрэ Федотовтар.

Таастаах нэһилиэгин баһылыгар Федотов Евгений Станиславовича тапталлаах эбэтэ, нуучча тылын уонна литературатын үрдүк категориялаах учуутала, СР үтүөлээх учуутала, РФ үөрэҕириитин туйгуна, СР үтүөлээх учуутала, РФ үөрэҕириитин систематын Бочуоттаах ветерана, КПРФ бочуоттаах чилиэнэ, 1 Хомуустаах уонна Булүү улуунун 1 Чочу нэһилиэгин бочуоттаах гражданина

ФЕДОТОВА

Федора Яковлевна

уһун ыарахан ырыттан суох буолбутунан дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

«Нам улууһа» МТ дьаһалтата.

Биригэ үөрэммит дьыгэбэтигэр Ядреева Элизабет Дмитриевнага таптыыр ийэтэ, үөрэҕириитин туйгуна, нуучча тылын уонна литература ветеран учуутала

ФЕДОТОВА

Федора Яковлевна

уһун ыарахан ырыттан ыалдан күн сириттэн барбытынан дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

1 Хомуустаах орто оскуолатын 1983 с. выпуһа.

Улаханньк убаастыыр, күндүтүк саныыр, өр сылларга биригэ өйүнэн-санаана айымнылаахтык, таһарылаахтык биригэ үлэһиттэр дьыгэбэти, коллегабыт, СР үтүөлээх учуутала, РФ үөрэҕириитин туйгуна, старшай учуутал, СР үөрэхтээһин систематын бочуоттаах ветерана, 1 Хомуустаах нэһилиэгин Ытык кийитэ

ФЕДОТОВА

Федора Яковлевна

ыарахан ырыгы ыалдан олохтон барбытынан оболоруугар: Станислав Дмитриевичка, Элизабет Дмитриевнага, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, бары аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Г.Г. Алексеева, А.Я. Семенова, Г.В. Горюхова, М.Д. Иванова, Е.П. Охлопкова, М.Е. Иванова.

Убаастыыр учууталбыт, РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна, СР үтүөлээх учуутала, үөрэҕириитин ситимин Бочуоттаах үлэһитэ, Хомуустаах 1-кы нэһилиэгин Ытык кийитэ

ФЕДОТОВА

Федора Яковлевна

уһунуук ыараханлык ыалдан олохтон туораабытынан уолугар Станиславка, кыһыгар Элизабетка, сиэннэригэр, биригэ үлэһиттэр коллегаларыгар, үөрэпит-такайыт сүүһүнэн оболоруугар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

1 ХОУ 1975 с. бүтэрбит үөрэнээччилэр.

«Хомуустаах 1-кы нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, нэһилиэк обществоһо, ветераннар Советта Хомуустаах 1-кы нэһилиэгин Ытык кийитэ, педагогическай үлэ ветерана, өр сылга 1 Хомуустаах орто оскуолатыгар үөрэҕириити сэбиэдиссэйинэн, учууталын үлэһиттэр, РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна, СР үтүөлээх учуутала, үөрэҕириитин ситимин Бочуоттаах үлэһитэ, «Старшай учуутал» бэлэз хаһаайына

ФЕДОТОВА

Федора Яковлевна

уһунуук ыараханлык ыалдан олохтон туораабытынан оболоруугар Станислав Дмитриевичка, Элизабет Дмитриевнага, кийиттэригэр, күтүттүгэр, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар, добогторугар, үс көлүөнэ үөрэпит оболоруугар дириг кутурбаммытын тиэрдэллэр.

Нам улуунун үөрэҕин управлениета, улуустаабы үрэх үлэһиттэрин профсоюзун комитетта старшай учуутал, РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна, СР үтүөлээх учуутала, СР үөрэҕин систематын Бочуоттаах ветерана, 1 Хомуустаах нэһилиэгин Ытык кийитэ, 1 Хомуустаах орто оскуолатыгар нуучча тылын уонна литературатын учууталынан, завуһунан өр сылларга ситиһиилээхтик үлэһиттэр, элбэх көлүөнэ ычакка дириг ытыктабылынан туһанар наставник Учуутал

ФЕДОТОВА

Федора Яковлевна

ыарахан ырыттан өлөн олохтон туораабытынан оболоруугар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар, добогторугар, коллегаларыгар дириг кутурбаммытын тиэрдэллэр.

Күндүтүк саныыр, убаастыыр учууталбыт 1 Хомуустаах нэһилиэгин Ытык кийитэ, педагогическай үлэ ветерана, РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна, СР үтүөлээх учуутала, «Старшай учуутал» бэлэз хаһаайына

ФЕДОТОВА

Федора Яковлевна

уһун ыарахан ырыттан күн сириттэн барбытынан оболоруугар, күтүттүгэр, кийиттэригэр, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

1 Хомуустаах орто оскуолатын 1974 с. выпуһниктара.

Күндүтүк саныыр, ытыктыыр, таптыыр учууталбыт, өр сылларга ыаллы олорбүт чугас кийитибт үтүөлээх учуутал, 1 Хомуустаах нэһилиэгин бочуоттаах олохтоо

ФЕДОТОВА

Федора Яковлевна

ыарахан ырыттан олохтон барбытынан оболоруугар, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит, аһыгытын тэнгэ үлэһиттэр.

Февронья Николаевна, Муксуноттар, Васильевтар.

Күндүтүк саныыр, ытыктыыр, убаастыыр учууталбыт, өр сылларга 1 Хомуустаах орто оскуолатыгар үлэһит

ФЕДОТОВА

Федора Яковлевна